

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDEKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
a-havában petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fill.

Nyitási díj 40 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 337

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, január 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Szerencsétlen város.
- A drágaság ellen.
- Apró tragédiák.
- Csáky szalmája.
- Feminista előadás Aradon.
- Véres népgyűlés.
- Gyermekrontás.
- Turisták egymás ellen.
- A reblóművészek.
- A nemeslelkű színügybarát.
- A rutén akció panamája.
- A nemzeti bank ügye.
- Zsur-témák.
- Tárca: Puccini-ről. Írta: Prohászka László dr.

Szerencsétlen város.

Arad, január 9.

A természettudomány szerint gondolkodó emberek azt mondják, hogy ugynevezett pech nincsen. A dolgok előre megcsinált terv nyomán, vagy egyszerű véletlenek alapján, vagy jobbra dőlnek, vagy balra. De olyan, a levegőbe burkolt semmi, a spiritiszták láthatatlan kódében mesterkedő erő, amely az emberek egyik felének dolgát következetesen a siker felé irányítja, míg a másik felének útjába, ugyanolyan következetességgel a kudarcokat görgeti: ilyen erő nincsen. Milyen nehéz ebben az aradi embernek hinni! A mibe fogott: tulayomóan görbe utra fordult. Ami másutt aranyat varázsolt az utcákra, itt a házakat is megkoppasztotta. Hajszálig utánozhatta más városok okos kezdé-

seit: itt meddő maradt. Másutt egymásután, fűgén indultak meg a villamos közúti vasutak: itt egy szerencsétlen szerződés folytán a városnak több mint tíz esztendeig kell röstelkedni az ősapáink omnibuszai miatt. Másutt legalább a légszuszvilágítás, mely az utcák világítására ugyszólván egyedül alkalmas, a város kezében van: itt egyetlen pillanat feledékenységére huszonöt esztendőre megfosztotta ennek reményétől is a várost. Egyszer azután okosok akartak lenni s a vízvezetékekkel úgy kötötték szerződést, hogy a mikor ideje jön, a város pör nélkül, egyszerű kétszerkettő alapján megválthatja a vízműveket. S eljött az ideje; ekkor pedig kiderült a multbeli együgyűségünk, hogy most is csak bizonytalan kimenetű per árán juthatunk a vízművek birtokába. Ha ez nem a balsorsnak következetessége, akkor valami új névvel kell elnevezni ezt a tünetet.

... A legszerencsétlenebb ügyünk pedig a vashidakban van eltemetve. És ez, úgy látszik, csakugyan temetőbe jutott. Hosszu, reményhagyott várakozás után oda jutottunk, hogy az árlejtést is megtartották, s azt hittük, az idén már építkezünk. A miniszter pedig megsemmisítette az árlejtés eredményét, azzal az üzenettel, hogy a város ne legyen olyan nagy ellensége a maga vagyoni érdekeinek s ne adjon olyan horribilis összeget a hidak költségeire. Oszintén szólva, még nincs tiszta képünk ennek a fordulatnak valóságáról, háttéréről. Az egyik felfogás

— ezt különösen az érdekelt vállalkozók hangoztatják — a miniszter leiratát végzetes balesetnek jelenti a városra nézve. Szerintük ma a hidépítés a legolcsóbb árak mellett is százötven-kétszáz ezer koronával többre fog kerülni, mint amennyibe a megsemmisített árlejtés szerint került volna. A minisztériumokban történtek ilyen botlások. A belügyminiszter például valamelyik vidéki város négy és háromnegyed százalékos kölcsönét nem hagyta jóvá, azzal az indokolással, hogy igen drága; érkezett pedig ez a leirat az illető városhoz olyankor, amikor a legolcsóbb pénz is hat százalékon nyargalt. Most azonban az ilyen eset nem valószínű; elvégre a kereskedelmi miniszternek vannak műszaki emberei, akik nem élnek elzárkózva a világtól, s ismerik a viszonyokat. Akármint van, akár a kereskedelmi kormányt tekintik blamálnak, akár a város van kompromittálva, a valóság az, hogy a vashidak dolga megint jó időre el van odázva, — s amiről már azt hittük, hogy elérhetjük, újra ellebben előlünk.

A tegnapi közgyűlésnek egy kis ügyéből is a város szerencsétlen volta sugárzott ki. Ujra le kellett irni egy darabot azokból a kölcsönökből, amelyeket a város a csatornázás bevezetésére adott a háziuraknak, anélkül, hogy ezt a kölcsönt kellőképpen biztosította volna. Valahányszor ugyanis egy ilyen házat árverés útján adnak el, az új tulajdonos a városnak a csatorna-kölcsönt nem köteles megfizetni. Erre ítélet van, perrel próbálkozni

Puccini-ről.

Írta: Prohászka László dr.

Két év előtt abban a ritva szerencsében részesültem, hogy végighallgathattam a „Pillangó kisasszony” budapesti bemutatójának a főpróbáját.

Ahhoz már későn érkeztem, hogy tanuja legyek a legérdekesebb kulissza-háborúnak, mely valaha lejátszódott. Mert a főpróba már általában a bákealkudozások jegyében folyt le. De még elég korán jöttem ahhoz, hogy a sürűn megújuló uócsatározások révén izelítőt kapjak magának a főütközetnek izgató színjátékából.

Érdekes előzmények képezik a háttérét ennek a nálunk lejátszódott zenei eseménynek s adják meg a magyarázatát a szerző izgatott, ideges viselkedésének, mely oly széles körben keltett feltűnést s amelyet annak idején nálunk oly sokféleképen kommentáltak.

Köztudomásu dolog, hogy a „Pillangó kisasszony” tulajdonképen dramatizált regény. Eredetileg Pierre Loti, a híres francia regényíró „Madame Chrysanthème” című kötetéből származik, melyből Loug és Belasco nevű angol írók megható, de a varieté-mértéken alig felülemelkedő drámát írtak. Ennek a drámanak a címszerepét kreálta nálunk néhány év előtt Palmay Ilka a Vigaszínházban s ez az, amit vidéki színpadok is színre hoztak. E dráma anyagát Puccini rendez librettistái: Illica és Giacosa átdolgozták s egy harmadik felvonással megtoldva, írták meg belőle a dalmű

librettóját, az a „Pillangó kisasszony” t, amelynek a Puccini szindus zenéje adott hímes szárnyat, hogy azzal világgá röpködhessen.

Csak hogy ez nem ment oly egyszerre. Mint minden repülésen, ezen is be kellett, hogy teljesüljön az első kísérlet kudarcának törvénye.

A „Pillangó kisasszony” a milánói Scala-ban került először színre, ahol azonban megbukott. Ekkor Puccini átdolgozta művét, s ebben a formában aztán Oszországban és Dél-amerikában rendkívüli sikereket aratott vele. De csak két év előtt, ami Operánkban történt bemutató alkalmával került újjajdonképen a mű Európa nagy zenefürme elé.

Érthető tehát a szerző rendkívüli izgatottsága. Az illusztris maestro maga jött el hozzánk, hogy előkészítse művének bemutatóját. Érezte, hogy ettől a bemutatótól függ a dalmű további sorsa.

Napokkal előbb eljött, de nem olcsó hangulatkezelés végett, hanem komoly munkára. Eszé ágában sem volt, hogy ügyesen elhelyezett bókokkal csiklandozza meg a magyar szövegű művet, amelyet mi csaknem a keze ügyébe szöktünk tolni a hozzá hasonló világhírességeknek. Sőt még kemény igazságokat vágott a fejünkhöz, amelyekből mellesleg bizonyára több a hasznunk, mint abból, hogy: „Budapest a legszebb város”!

Szinte lázas, olaszos ambicióval fogott a munkához. Első volt, aki a próbákon megjelent s utolsó, aki onnan távozott. A színpadon még csak néhány kézkubonyos, lapos sípkás szín-

faltologató lézengett, a zenekarban alig egy két zenész. S már ott volt s nyugtalanul járkált a gyéren világított fenék színen.

Itt érte az első kellemetlen meglepetés. Mint szenvedélyes donányos, szivarkára akart gyujtani. De a rendőrszövetség udvariasan figyelmeztette a dohányzási tilalomra, mire a mester fájdalmas lemondással tette zsebre illesztetett „egyiptomi”-val tömött tárcáját...

Végre „be volt állítva” minden s a maestro megjelent Mader igazgató és Alszevgy főrendező kíséretében a színpad hátsó sarkán, sőt tekintettel, kedvetlenül. Majd helyet foglalt a számára fentartott helyen s kezdetét vette a főpróba, amelyen a mester a körülményekhez képest elég nyugodt volt.

Az előző próbákon ugyan mindenkivel összeveszett, még a sugóval és a világióval is, de a főpróbán már csendesen, hogy ne mondjam „passzíve” viselkedett.

Ezen ujjai csak néha markoltak bele az orosziansövényhez hasonló fekete göndör hajkoronába. Ilyenkor rendszeren türelmetlenül dobogott. Roppant elégedetlen tudott lenni látványlag a legcsekélyebb dolog miatt is. Egy ritmikai alakzatért, egy hangsúlyért képes volt megakasztani az egész ezerszavu hangmechanizmus rohanó áradatát.

És ilyenkor nemcsak a muzsát és az égieket invokálta, hanem titokban talán még infernális hatalmakat is. S nem lehetetlen, hogy akárhányszor csendesen megesküdt magában, hogy otthon még Bresciában és Bergamóban is különb operabemutatókat tudnak produkálni,

is fölösleges. A város ily címen eddig, úgy halljuk, több mint kétszáz ezer koronát vesztett, s most egykedvűen, sorsába nyugodva várja, hogy mennyit fog még veszíteni.

Ezek az apróbb és nagyobb balesetek. Az emberek is hibásak, de mindenek fölött szerencsétlen város vagyunk, amely azzal a gondolattal foghat minden új tervéhez, hogy az vagy nem sikerül, vagy pedig csak új rossznak lesz a forrásává.

A drágaság ellen.

Bizományi üzlet a piacon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 9

Az élelmiszer drágasága, az aradi piac rendezésének kérdése állandóan napirenden tartandó. Minél több oldalról világítjuk meg, minél több idea vetődik, annál több a bizodalomunk ahhoz, hogy a város a legmegfelelőbb módon és gyökeresen orvosolja ezt, a lakosság minden rétegét érintő kérdést. A kereskedelmi és iparkamara drágasági ankétja és Reinhard Gyulának közölt beadványa után ma Weisz Simon aradi lakosnak a város tanácsához beadott figyelemreméltó tervezetét ismertetjük. A tervezet benyújtója bizományi alapon akar a piac bajain segíteni. Beadványában azt kéri a tanácstól, hogy adja meg neki 10 évre a kizárólagossági jogot arra, hogy a város felügyelete és ellenőrzése alatt értékesíthesse megbízói áruját.

Weisz Simon bizományi élelmiszer üzletet akar létesíteni s hogy az értékesítésnek melyek az előnyei, a következőkben válaszolja:

A termelő sokkal szívesebben keresi fel a közvetítőt, mint a piacot. Ez időmegtakarítást jelent s a közvetítő a hatóság útján vállal el vele szemben felelősséget. Árúja elárúsításával nem kell félnapon át bibelődni, niacs kitéve az

mint ebben a fényes magyar királyi operában. Sirt, jajgatott, panaszkodott, hogy tönkretessék a darabját és kétségbeesett, ahogy arra csak egy genie képes, aki soha sincs megelégedve fenségese eszméinek gyarló emberi erővel való reprodukálásával.

És ez nem volt affektálás nála, mert viszont a díszletektől el volt ragadtatva, amiért nem győzött eleget gratulálni Kéméndi tanárnak.

De a maestro haragjában mégsem volt bántó. Talán nem is volt az komoly harag, csak olyan művészi indignációból eredő heveskedés és felfortyanás, afféle kollégiális gorombaszkodás, amire a művészet kultuszában való közösség érzése adja meg a jogcímet s amely után nem szokott visszamaradni egy csepp keserűség sem.

Sőt amikor a nyilvánosságra került s tévesen értelmezett részletek alapján művészi botrányról kezdtek beszélni, ő maga volt az, aki sietett megegyezni a képtelen híresztelést, kijelentvén, hogy szó sem igaz a sok mendemondából s hangsúlyozta, hogy ő miadennél meg van elégedve s hogy darabja kitűnő előkészítésben várja a bemutatót.

A bemutató csakugyan fényesen igazolta a cáfolatot. Oly tomboló lelkesedést, oly elemi vastapsokat még nem hallottak az Operaház falai, mint a második fevonásbeli Nocturno után.

A tulboldog szerző pedig bizonyára az utolsó karénekesnek s még a triángulistának is hálaalkodott s hálás még ma is, mert a „Pillangó kicaszony“ a budapesti bemutatóról indult el — Szamosi Eizával a címszeropben — csengő dollárokkal dusan kirakott amerikai díadalutjára s győztesen megtérve, sorba hódítja a legsős európai dalszarnokokat is.

idő viszontagságának, a vevőkkel való alkudozásnak. Ezáltal sok termelő, aki eddig az aradi piacot kerülte, idején s ez az áralakulást befolyásolja. A megbízó érdekelnek teljes biztosítása emeli a kínálatot s a fogyasztó egy kőből kapva élelmiszereit, megtakarítja azt a hasznót, melyet azért fizetett, mert az áru 3-4 kézen ment keresztül. A bizományi vállalat mindig egészséges, friss, hamisítatlan és hatósági orvos által ellenőrzött élelmicikket tart raktáron.

Az eladás úgy történék, hogy a termelőktől megszabott árak viszonyai szerint árjegyzék tervezet készülne, mely egyheti érvénynyel bírna s melyet a városi hatóság hagyja jóvá. A hatósági bizományos üzletében árulna: húst, vadat, szárnyast, halat, kenyeret és lisztet, tejet, vaját, sajtot, tojást, főzeléket, zöldségterméket, gyümölcsöt.

A hozzá értékesítés céljából beküldött, vagy neki átadott árut a hatóság felügyelete alatt adná el, de saját felelősségére. Ügyleteiért a város semmi felelősséget nem vállalna. Megbízói érdekeinek megóvásáért Arad pénztárába 1000 korona biztosítékot tenne le.

Tartozik a hozzá átutalt árukat azonnal átvenni, azokat minőség és állapotuk tekintetében megvizsgáltatni, az árut lehető gyorsan eladni, eladásig raktáron tartani, az eladás megtörténte után a beküldővel azonnal elszámolni s a számla összeget azonnal beküldeni. Közvetítés (bizományi) díj 15 százaléknál többet fel nem számíthat. A megbízó azon árat, amelyen alul az áru el nem adható, előre megszabhatja. Fentartja magának a jogot, hogyha az eladásra beérkezett árut az aradi piacon el nem adhatná, mert a piac szükséglete már fedezve lenne és a melyet romlandósága miatt értékesíteni kell, azt Aradon kívül is bárhol értékesíthesse.

Weisz Simon végül a következőkben állapítja meg a várossal szemben támasztott igényeit:

1. A kizárólagossági jogot 10 évre.
2. A Szabadság téren a város által felállítandó elárúsító bódét és a beraktározásra alkalmas helyiséget.
3. A vidékről érkező leölt állatok után fizetendő vágóhídi és fogyasztási díjak elengedését.
4. Küldemények után városi kövezetvám engedményt.
5. Állatorvosi ellenőrzés és vizvezetési viz ingyenességet.

A felvetett eszme olyan, hogy azzal foglalkoznia a hatóságnak érdemes.

A függetlenségi párt és a házszabályrevízió. Más helyütt írunk arról, mi a munkaterve a kormányának az általános választói jog megvalósításáig. A függetlenségi párt hivatalos lapja, a Budapest ma ezzel a kérdéssel foglalkozva, a következőket írja:

És azután ne feledkezzünk meg még egy igen nevezetes ügyről, amelyet okvetlenül ennek az országgyűlésnek kell elintéznie. Ez a házszabályrevízió. Mert abban teljesen egyetért a koalícióban mindenki, hogy a választási reform megalkotásának előfeltétele a házszabályoknak — természetesen a szólásszabadság díszletében tartása mellett való — módosítása. Oly választási reform mellett, amelynek kiszámíthatatlan hatásai lesznek vagy lehetnek a magyar parlament jövődjé alakulására, képtelenség gondolni is arra, hogy a házszabályok megmaradjanak mai formájukban. Okvetlenül gondoskodni kell arról, hogy a népparlament, mely az általános választói jog alapján jön majd létre, munkaképes is legyen s teljesíthesse zavartalanul feladatait.

Apró tragédiák.

A rendőrség, mint gyermekmentő.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 9

Az aradi rendőrség rövid időn belül 20 gyermeket, a v. szászasságok és fogyatkozások husz picit mártírját mentette meg, annak a nagy emberi cselekedetnek az alapján, hogy az utcákon dideregve kolduló, áruió, kőszáló, sőt a bűn útjára kergetett gyermekeket elhagyotaknak nyilvánította és átadja őket az állami gyermekmenhelynek, kimondva, hogy az állam által nevelendő és tartandó el.

Tele van minden utcasarok didergő, rongyokba burkolt gyermekekkel, a picinyek egy asszony karján, aki nem ritkán nem is az édes anyjuk, hanem a vállalkozójuk, aki a lézengő apróságot a szánalom felköltése nyomán zsákmányolja ki. A nagyobbak összekuporodva, vagy futkározva kéregetnek, vagy ha a „családfő“ alkohol élvezési vágya magasabb foku, lopni is kényszerülnek. Iszonyú látvány ez! Ezen a bajon a rendesen rosszul alkalmazott jótékonykodás nem segít és a lázongó lelkiismeretét a társadalomnak nem nyugtatja meg az, ha karácsonykor néhány száz gyermeket téli ruhába bujtat.

Ez a gyermeknyomor állandó fészke örökös társadalmi veszedelmeknek. A kékülő gyermekajkáról elrepülő sóhaj, társadalmunk legiróztatosabb sebet teszi nyilvánvalóvá. A humanizmus már rég kimondotta, hogy a gyermekjainak el kell tűnnie és most a törvény lehetővé is teszi. Dícséretére válik az aradi rendőrségnek, hogy a rendelkezés nem maradt a kezében írott malaszt. Azt a gyermeket, akit a törvény szerint büntetni nem lehet, elhagyottnak nyilvánított és küldi a menhelyre.

És ezeknek a gyermekeknek, környezetüknek élete felföldi a mélységeket, amelyben emberek élnek meseszerű, regénybeli, a mindennapi szem előtt elrejtett életet.

Katranecz Mari sikoltozása töltötte be ma délután a városháza folyosóit. Az anya kebléről leszakították két kis magzatját, rendőrkezek. A két gyermeket, akik keserves sírással adtak sejtelmes megnyilatkozást a fájdalomnak, kézen fogta egy szigorú bácsi, aki maga is apró gyermekek apja és az anya minden tiltakozása dacára vitte a — gyermekmenhelyre.

Katranecz Mária öt gyermeknek földhöz ragadt szegény anyja. Mosónő. A kora hajnali órákban felkél és magukra meg a gyermekek őrző angyalára bizza őket, akik közül a legidősebb 10 éves. Egész napi mosással megkeres 80 krajcárt és késő este, mikor hazatér, a gyermekek is beszámolnak a napi keresettel. Mert ők is keresnek, ők is foglalatostkodnak. Foglalkozásuk a csavargás, keresetük a kolduskrajcár. A rendőrség ma is a Hal-téren érte tetten őket. Bejárógattak a házakba s ha nem kaptak alamizsnát, akkor a 10 éves Jancsi és 9 éves Sándor szép jövőt sejtető kézmozdulattal holmi apróságot el is emelt.

A rendőrség többször figyelmeztette az anyát, de hiábaváló volt az intelem, *Katranecz* Mária segítette a gyermekek züllését.

Érthető, hogy a rendőrségen inkább megakarta ma fojtani gyermekét, semhogy kiadja őket, de humanusabb és okosabb volt a rendőrség, mikor kiragadta őket a halál torkából és visszaadta az életnek.

Poronai Imre 8 gyermek apja, aki időközben a büntető törvénykönyvvel is ellenkezésbe szokott jutni és hosszabb, rövidebb időre kénytelen lemondani arról, hogy gyermekei fölött személyesen gyakorolja a hatalmat. Bőtorku ember. Sok italt megbír és még többet kíván. Keresete a maga szenvedélye kielégítésére sem elég, nem hogy családját tudná eltartani. Gondolt okosat és nagyot. Elment a rendőrségre, ahol kérte, hogy gyermekeit helyezék el a menhelyen. A rendőrség elhagyottaknak nyilvánította a három csöppséget és átadta az aradi állami gyermekmenhelynek. A menhely, minthogy Aradon kellő helyiállal nem rendelkezik, külső gondozásban részesíti védettjeit. Valamelyik faluban adja oda családokhoz nevelésre, ellátásra a gyermeket. Poronai gyermekeit Glogovácra küldte egy tisztességes családnak. Jött a tél és megcsappant Poronai keresete, a belseje azonban annál jobban kívánta az alkoholt. Ujra a rendőrségre ment. Kérte, adják vissza gyermekeit. A rendőrségnél azonnal tisztán látták, hogy Poronai miért kéri a gyermekeit. Kolduslítani akarta őket. Elutasították kérésével. Poronai azonban élelmes. Elment Glogovácra, megleste mikor a gyermekek egy pillanatig egyedül voltak, összepakkolta őket és hozta haza. Visszalopta a gyermekeit.

A rendőrségnek tudtáraadták a történeteket. Beidéztek az egész családot, azzal az ürügyvel, hogy kihallgatják őket s elvették tőlük a gyermekeit. Bedugult a kereseti forrás, de betörték egy árkot is, mely elnyeléssel fenyegetett három emberi életet.

Nem minden esetben a bűn taszítja züllésbe a gyermek-bűnöst. Igen sok esetben a — nyomor.

Kovács Istvánné hetek óta fekszik szobának éppen nem nevezhető lakásán, súlyos betegen. A szoba fűtelen, az ágynemű, piszkos színe után ítélve, inkább való a szemétre, mint hogy vele ember óvja teste melegségét. Mikor a rendőrség embere belép a szobába, világot kell neki gyújtania, mert a gőztől, sötétségtől nem lát. Pedig csak délután két óra van. A villágnál egy leaszott, elgyengült férfit pillant meg, aki némán, szótlánul ül egy sarokban. A férj ez, aki már hetek óta nem hozott egy fillért sem a házhoz. Szegény napszámos, aki télvis idején munkanélkül áll. Sirva vallja meg, hogy az egész család már két nap óta egy falatot sem evett. A rendőrség gondoskodott az anyáról, kórházba vitette. A gyermeket, aki már 6 éves korában megtanulta, mi a kopálás, elhelyezte a menhelyen.

Egy gyermek kálváriája, melynek egy okos rendelet vetett véget.

MULATSÁGOK.

(=) Komlóssy Emma és a magántisztviselők. Egyes lapok révén az a hír terjedt el, hogy Komlóssy Emma nem lép fel a Magántisztviselők Egyesületének e hó 11-én tartandó hangversenyestélyén, miután ugyanezen a napon Makón játszik. A hangverseny rendezőse most arról értesít bennünket, hogy a kiváló primadonna minden körülmények között részt vesz a hangversenyen. Komlóssy Emma bizonyára lényepontja lesz az estélynek, amelynek műsora egyébként is kitünő.

(=) A csanádmezei tanítóháza. A csanádmezei tanítóegyesület hangversenye és táncmulatsága — mint a rendezőség velünk tudatja — nem január 11-én, hanem január 12-én, vasárnap este lesz.

A Csáky szalmája:

Arad város vagyona.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 9.

A közgyűlés napirendjén szerényen huzódott meg egy olyan ügy, mely ismét bebizonyította, hogy a város ügyeit nem intézi a közgyűlés azzal a komolysággal, amint ezt a polgárság érdekei megkívánják. Az előadók referádái elhangzanak, a városatyák száraznak, unalmasnak találják a pénzügyi részortot. Egy jó részük már ott sincs s akik ott vannak, azok fülük mellett eresztik el a hallottakat és a közgyűlés úgy hozza meg határozatait, mintha az egész teremben a tanács ön magának és egyedül intézné a város sorsát. Egy olyan nagyjelentőségű kérdésben, ahol százezrek forognak kockán, ahol kölcsönadói horribilis összegek pusztulásáról van szó, egyetlen egy képviselő sem vesz magának annyi fáradságot, hogy kérdést intézne a tanácshoz és tudakolná, mekkora a kára a polgárságnak, milyen óvintézkedésekkel akarja a tanács a baj elharapódzásának útját bevágni.

A tárgysorozatban a következő feltűnést nem keltő szerény programpontra volt felvéve a tegnapi közgyűlésen:

A tanácsnak előterjesztése a Spielmann Ignác és neje terhelt csatorna magánkölcsonnek leírása iránt

A közgyűlés a tanács javaslatára kimondotta, hogy a kölcsönt, miután behajthatatlan, leírja. Mit tehetett egyebet; le kellett írnia a veszendőbe ment összeget.

Azonban ennek a csatorna kölcsönnek a sorsa már közelebbről érdekelhetne volna a közgyűlést és kérdést intézhetett volna a polgármesterhez az iránt:

1. Mennyi vesztesége volt a városnak a csatorna magánkölcsonknél az olyan esetekben, amikor a kölcsönt vevő háza árverés útján adatott el?

2. A még fennálló kölcsönöket illetőleg tett-e a tanács oly irányú intézkedést, hogy a kölcsönök ily balesetek ellen biztosítottassanak?

A csatornázási munkálatok végrehajtásánál ugyanis a város kimondotta, hogy minden háztulajdonos köteles a házat csatorna-művekkel ellátni, illetve a közcsatornába bekötni. Minthogy azonban előrelátható volt, hogy sok háztulajdonos képtelen lesz a bevezetési és installálási költségeket a sajátjából fedezni, elhatározta a közgyűlés, hogy a város polgárait magánkölcsonnek nyújtásával segíti. A város 300 ezer koronás kölcsönt vett fel 5 százalékos kamatra és polgárainak 6 százalék mellett utalja ki, illetőleg a csatorna építő részére a takarékpénztárnál kifizeteti. A kölcsönök, a szabályrendelet szerint, közadók módjára hajthatók be. Azonban arról nem gondoskodtak, hogy telekkönyvi biztosítékkal is leszögezzék a város követelését. Előfordult igen sok esetben, hogy a kölcsönvevő nem tudta megfizetni a kölcsönt. A város porre ment s a bíróság ítéletileg kimondotta, hogy csak a telekkönyvileg bejegyzett követelés nyer kielégítést s ezzel a város ott, ahol a házat árverés útján adták el, mint az említett Spielmann Ignác és neje házat is, eleve lemondott követeléséről.

Szombaton a tanács közgyűlést előkészítő ülésében Károlyi Gyula gróf főispán kérdést intézett az ügyet előadó Vannay Gyula pénzügyi tanácsoshoz az iránt, vajjon ezen kölcsönök visszafizetése milyen stádiumban van? Ugy Vannay tanácsos, mint Varjassy Lajos polgármester azt válaszolták, hogy a kölcsönvevők szorgalmasan fizetnek.

Az Aradi Közlöny egyik munkatársa ma beszélgetést folytatott Kilenyi János főszámvevővel, aki a következő kijelentést tette e kérdésben:

— Mikor a város ezt a kölcsönnyújtást elhatározta, már számolt azzal, hogy a kölcsönök 80, de legalább is 50 százaléka nem lesz behajtható.

Valóban megdöbbentő előrelátás és kedélyes gazdálkodás. Az elmondottak után kíváncsiak vagyunk, vajjon ha valaki részéről a fent leírt két kérdés elhangzott volna, mit felelt volna a tanács; de kíváncsiak vagyunk arra is, vajjon melyik körülmény felel meg a valóságnak, az, a mit a tanács a főispánnak adott feleletül, vagy a főszámvevő állítása-e, aki bizonyára a dolgok alapos ismerete után jelenthette csak ki munkatársunk előtt, hogy a kölcsönöknek legalább fele behajthatatlan.

Feminista előadás Aradon.

Bédy-Schwimmer Rózsa felolvasása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 9.

Az aradi hölgyvilágot bizonyára erősen fogja érdekelni az az előadás, amelyet már a legközelebbi hetek egyik megállapítandó napján Aradon fog megtartani a magyar feminista mozgalom legbuzgóbb harcosa, Bédy-Schwimmer Rózsa.

Bédy Schwimmer Rózsa neve Európa-szerte ismert, sőt szinte fogalom. A saját szellemi értékének tudatában levő, a női munka értékeléséért s az ezzel járó jogképeség kivívásáért fáradhatatlanul küzdő ugynevezett „új asszony” fogalma. Nem egyetlen már az országban, aki ezen az új csapáson halad, de az uttörő nehéz munkáját ő végezte. Ő működött ebben az országban a modern nőmozgalom szellemében már akkor, amikor a „feminizmus” szót még nem volt szabad kiejteni, amikor a női szavazati jog kérdése még indiscutabilis, a női szolidaritás nagy eszméje még ismeretlen volt.

Végig is járta az uttörők kálváriáját: a kinevettetéstől a fogcsattogató ledorongolásig mindenben volt része. Csak egytől óvta meg széles látókörön alapuló határozott föllépése: a semmibevevéstől. Idestova tíz esztendeje, hogy szóval, tollal és tettel fáradozik a modern Magyarország fölépítésén. Azén a Magyarországnak, amely kiszabadul a régi előítéletek ködéből, szétöri a gazdasági és társadalmi félszegség bilincseit és megadja minden egyes polgárának a boldogulás lehetőségét.

Nehéz volna felsorolni, hogy ez az évtized, amelybe Bédy Schwimmer Rózsa közéleti munkásságának eddigi korszaka esett, mennyiben változtatta meg a magyar társadalom szignaturáját. Tény az, hogy a Veres Pálné kora óta alvó női társadalom most ébredt tudtára annak a természetellenes helyzetnek, amelybe az évezredek elnyomatás sodorta és most tért Bédy-Schwimmer Rózsa avatott vezetése mellett arra a csapásra, amely a teljes egyenjogúsítás felé vezet.

Bölcsője volt a modern törekvéseknek a Nőtisztviselők Országos Egyesülete, amely a tis esztendő előtti beteges kis csirából Schwimmer Rózsa szerető gondozása mellett terebélyes nagy fává nőtt, melynek ágai ma már az egész ország számára termik a gyümölcsöt, a magyar női társadalom egyik legnagyobb rétege, a nő tisztviselők munkájának egyre növekvő gazdasági és társadalmi értékelését.

Ebből az intézményből nőtt ki Schwimmer Rózsa iniciatívája és tevékeny közreműködése alapján három évvel ezelőtt a Feministák Egyesülete is. Ennek a munkásságáról nem kell sokat mondani, átment a köztudatba. Ország-szerte foglalkoznak a nőkérdéssel több kevesebb jóakarattal, több-kevesebb hozzáértéssel. Hogy ez a hozzáértés minél szélesebb körben terjedjen, ez ma a magyar nőmozgalom vezetőinek, közöttük elsősorban Bedy-Schwimmer Rózsa-nak egyik legsürgősebb teendője. Ezt a célt szolgálja az aradi előadás is, amely egyuttal hívatva van kimutatni azt a szoros kontaktust, amely egyes szakmák és foglalkozási ágak érdekel és az általános emberi érdekek között fönáll.

Véres népgyűlés.

Szociálisták és rendőrök.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 9.

A budapesti keresztényszociálisták két évvel ezelőtt, 1905. október hónap 8-ára népgyűlést hirdettek. Délután három óraker több száz résztvevő jelenlétében nyitották meg a gyűlést a Mária Terézia tér 16. számú ház udvarán, ahol azonban nemcsak a keresztényszociálisták, hanem a nemzetközi szociáldemokraták is megjelentek. Amikor az elnökválasztásra került a sor, a szociáldemokraták, akik állítólag majorizálták a népgyűlést, hangos szóval követelték, hogy közülük válasszának elnököt. A gyűlés egybehívói azonban hallani sem akartak arról, hogy kívülük bárki is jogokat követeljen ott, ahol a maguk ügyével akarnak foglalkozni és a nemzetközilek elnökválasztó részvételét visszautasították.

A szociáldemokraták azonban semmi áron sem akartak tágitani, aminek csakhamar verekedés lett a fojytatása. A két szociálista tábor ütlegelni kezdte egymást: előkerültek a fütőkösök s néhány pillanat múlva több sebesültje volt a népgyűlésnek. Amikor Polgár Sándor rendőrfogalmazó, most már rendőrkapitány, látta, hogy a dolognak fele sem tréfa, intézkedett, hogy a VIII. kerületi kapitányságról kellő számú rendőrlégénység vonuljon ki a népgyűlés színhelyére.

A rendőrök futólépésben siettek a Mária Terézia-térre, ahol akkor már a verekedés hevessége elérte a tetőpontot. A rendőrszakasz azonnal hozzálátott a csatatér megtisztításához, ami csak a legnagyobb erőfeszítéssel sikerült. A szociáldemokratákat kivont karddal szorították ki a 16. számú ház udvaráról a térre, ahonnan ezek a tulnyomó erővel szemben bemenekültek a közelben lévő templomba és a szomszédos házakba. A rendőrök kardlapozásától vérszemet kaptak a keresztényszociálisták is és most már a rendőrökkel versenyre kelve, ők is ütötték-verték a nemzetközileket. Közben a 339. számú rendőr revolveréből a menekülők után lőtt, akik közül többen vízozották a revolverlövéseket. Akiknél fegyver nem volt, azok kövekkel válaszoltak. Az ütököt bafejezése után mindkét részről több sebesült maradt a csatatéren. Legsúlyosabban sérültek meg Moskovits Mayer gépl.ka'os és

Bayer Imre szociáldemokrata munkások, akiket beszállítottak a Rókus-kórházba.

A királyi ügyészség a népgyűlésen történtek miatt *Fleischer* Dávid, *Moskovits* Mayer, *Bayer* Imre és *Fränkl* Sándor ellen hatóság és mágnások elleni erőszak büntette címén vádat emelt. A vádlottak fölött, akiknek a védelmét *Ladányi* Ármin dr. látja el, ma ítélkezik a budapesti büntető-örvényesék. *Tholl* dr. bíró tanácsa délben kezdte meg az érdekes bün-ügy tárgyalását. Ítélet csak holnapra várható.

Gyermekrontás.

A radnai-uti merénylet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 9.

Élénk emlékezetében lehet még az aradi közönségnek az a botrány, amely néhány hónappal ezelőtt történt. Szereplői: egy fiatalember és egy tizenegy éves kis leány. A fiatal ember, hogy vadállatias ösztönét kielégítse, 1907. május havában merényletet követett el a kisleány ellen.

Május hó 22-ikén este hét óra felé *Fülöp* Anna, egy házmesternek tizenegy éves kis leánya végig haladt a Bross parkban és keservesen sírt, mert elvesztette labdáját. Egy jóruházatu fiatalember megszólította a leánykát és megkérdezte tőle, hogy miért sír. Amikor megijudta, hogy a kisleány az elveszett labdáját siratja, így szólt hozzá:

— Ne sírj kicsikém, majd veszek én neked másik lapdát, szebbet és nagyobbbat, mint a tiéd volt. Most pedig gyere szépen velem, kapsz tőlem cukrot és hatost.

A mit sem sejtő gyermek engedett a csábító szónak és követte a fiatalembert, aki kézenfogva, a Marostőltesen végig a radnai uti vámházon túl levő fűzesekbe vezette. Az országutól félreeső sötét helyen a leányka félni kezdett és siránkozott. A fiatalember ekkor ráijesztett és megfenyegette:

— *Megfojtalak, vagy beléd döföm a bicskát, ha lármázol!*

A leányka annyira megrémült a fenyegetéstől, hogy elhallgatott. A fiatalember ezután a földre dobta áldozatát és merényletet követett el ellene. Amikor teljesen besötétedett, ráparancsolt a félelemtől remegő gyermekre:

— Most pedig takardj haza és senkinek se szó j, mert megöllek!

A leányka ezután szüleinek lakására sietett, ahol *hirtelen rosszul lett* és csak szüleinek hosszabb könyörgésére mondta el, hogy milyen gyalázatoságnak esett áldozatul.

A leánykát kórházba szállították, a rendőrség pedig széleskörű nyomozást indított a tettes kézrekerítése iránt. Ez néhány nap múlva sikerült is. A tettes nyomára a leányka *Domonkos* László vizsgálóbíró előtt tett vallomása vezette a hatóságot. A leányka ugyanis elmondta, hogy midőn a fiatalemberrel a Maros-part mentén, az igazságügyi palota előtt elhaladt, egy börtönőr megszólította az ismeretlen és hosszabb ideig beszélgetett vele. Az illető börtönőr azután, akinek kilétét nem volt nehéz megállapítani, bejelentette, hogy a fiatalember egy *Sztojka* György nevű csavargó, aki már több ízben volt az ügyészség fogházának lakója.

Sztojkit csakhamar el is fogták és tetteért ma vont a felelősségre az aradi törvényszék.

A tárgyalást azonban elnapolták, miután a kisleány keresztlevelét még nem sikerült beszerezni, a leány életkora pedig fontos momentum az ügy elbírálásánál.

Turisták egymás ellen.

Ki érdemtelen a turista névre?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 9.

A turistáknak tudvalevőleg fontos hivatásuk van. A turisták felmásznak a hegyre, lemászak a völgybe, gyönyörködnek a természet szépségében és más ilyen fontos ügyeket végeznek. Néha lezuhannak és agyonütik magukat, ami szintén igen előkelő dolog. Szóval turistáknak születni nagy és szép gondolat, — sokkal szebb és sokkal nagyobb, mint magyar nőnek születni.

Az aradi turisták mindezt igen jól tudják s éppen azért rendkívül féltékenyek a turista-sport híveinek jó hírére. Ebből a féltékenységből kerekedett az a parázs kis affér, amely most az Aradi Turista egyesület kobeletét dölja s amelynek végső kifejlődése a napokban fog megtörténni az aradi kir. járásbírótság előtt.

Történt ugyanis, hogy *Kultsár* István, aki egyik legbuzgóbb híve a turistasportnak, barátságos csevegés közben mondott valamit, a mit nem illik mondani. Az ilyesmit még csak eltűrik az emberek. De *Kultsár* István egy turistatársának a feleségét hozta kapcsolatba a fentemlített valamivel, ami — ez később ki fog tűnni — alkalmas volt egy békés családi élet feldulására. Hogy mi volt ez a valami, az egyáltalában nem tudható. De tény, hogy a valami hatása alatt a turista egyesület választmány-a levelet kapott egy csmó turistától. A levél legérdekesebb része pedig így hangzott:

Alulírottak ezennel tisztelettel bejelentjük, hogy az esetben, ha tagtárs ur továbbra is tagja marad a turista-egyesületnek, úgy mi az egyesület tagjai sorából kilépünk. Ezen elhatározásunk indoka az, hogy *Kultsár* István ur *Kálmán* Árpád ur tagtársunk családi életét, feleségének egy kijelentésével, melylyel ő azonosította magát, de amely sajnos, bíról utra nem terelhető, *feldulta* — s ezzel a turista névre érdemtelen lett.

Tisztelettel:

Gebhardt Domokos, *Kálmán* Árpád, *Nagy* Lajos, *Kreiling* Péter, *Friwaldszky* Dezső, *Balassa* Erő, ifj. *Nagy* Lajos, *Bene* Gyula, *Groszmut* József, *Jankó* Géza, *Zabb* István, *Stein* Dezső.

Igy szólott a levél, amely a választmány-nak alapos fejtörést okozott. Végre is abban állapotok meg a választmányi tagok, hogy valaki a legmesésebb turista pártikat teheti meg emellett is, ha nyilatkozatai nyomán feldult családi boldogságok is fakadnak. Ezen az alapon határozathoz ment, hogy *Kultsár* Istvánt nem golyózzák ki.

Kultsár István azonban nem elégedett meg ezzel az elégtétellel. Ügyvédet szerzett és a fenti levelet aláíró tizenkét tagtársra ellen megindította a becsületsértési pert. Ma érkezett meg az aradi kir. járásbírótság-hoz a fontos feljelentés, amelynek tárgyalása ki fogja deríteni a sötét titkot: hogy mi az a valami, ami képes egy családi boldogságot feldolni, ha az ember azonosítja magát vele.

Turista körökben nagy érdeklődés nyilvánul a sok pikantériával kecsgető tárgyalás iránt.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Előadás a mérnökegyletben *Dömötör* Bertalan mérnök január 11-en d. u. 6 óraker tartja meg a mérnökegylet helyiségében „A modern városmérés módszere, hivatkozással: Arad sz. kir. város megejtett felmérésére” című.

közérdekű felolvasását. Vendégeket a felolvasáson szívesen lát a mérnökegylet. A felolvasás után a „Pannonia” szálloda külön termében társas vacsora lesz. Étkezés a la carte.

(*) Az aradi foto-klub folyó évi január hó 10 én délután 5 és fél órákor a Központi-kávéházban választmányi ülést tart, melyre a választmány tagjait ezután is meghívja az elnökség.

Zsúr-témák.

A tizenhármas szám.

Arad, január 9

A rossz hírű tizenhármas szám kérdését különös buzgósággal tárgyalják most Amerikában. Az ellene és mellette szóló véleményekből egész irodalom fejlődött már, a melynek végleges eredményét Sherman Davis, Indiana állam egyetemének tanára hosszabb értekezésben írta meg. Tudvalevően Newyorkban egyesület van A tizenhárom klubja, a melynek tagjai, a hol csak lehet, szembe szállnak a babonával. Mindig tizenhároman ülnek az asztalhoz, az összejövetelüket pénteken tartják, sőt, paprikát szórnak az asztalra és keponyából isznak. Mindezzel azt akarják mutatni, hogy nem félnek a babonától. Ezeknek az uraknak a bátorságát nagyon meg fogja ingatni Sherman Davis, a ki arra az eredményre jutott, hogy a tizenhármas szám igenis veszedelmet és szerencsétlenséget rejt magában.

Az amerikai tanár több, mint kétezer embernél tudakozódott, hogy milyen alkalommal és milyen napon érte őket valami baj, vagy kellemetlenség? A kérdéseket nyolcvanöt százaléka azt felelte, hogy tizenharmadikán és mikor tizenhároman ültek asztalnál. Ezenkívül Sherman áttanulmányozta a világ valamennyi életbiztosító intézetének statisztikáját s ebből is kiderült, hogy a tizenhármas szám szerencsétlenséget hoz. Ha az asztalnál tizenhároman ülnek, egyik okvetlenül a halál jelöltje.

A tizenhármas szám babonája a legrégebb időkből maradt ránk s nem a kereszténység kezdetének korszakából, amikor az Urvacsoránál a halálra szánt Krisztust tizenkét apostol vette körül. A babona az északi mitológiában is megvan, ahol Loki, a gonoszság szelleme, a világosság tizenkét istene mellé telepedik, azután pedig megöli Badur-t, a tavasz istenét. De az óindiai legendákban is nyomát találjuk a tizenhármas számnak. A zsidóknak a tizenhármas szám a halált jelenti. Az egész zsidó nép történetén átvonul a tizenhármas szám mint valami sötét fátum, vést hozva az emberekre.

E számtól való félelem megmaradt a modern világban is. Amerikában többnyire a tizenkettedik emeletre a tizennegyedik következik; a házszámoknál a tizenhármas számot egészen kiküszöbölték. Németországban több, mint ötszáz szálló van, amelyben nincsen tizenhármas számú szoba. Némely színházban, mint például a turini operában, nincsen ülőhely ezzel a rossz hírű számmal. A török a tizenhárom nevét egészen kiküszöbölte szótárából; az olaszok sohasem használják a szerencse-játékoknál ezt a számot. Párisban és más nagy városokban uri módon él a hivatalos tizennegyedik, akiért elküldenek, ha véletlenül tizenhároman jönnek össze egy társaságban. Rengeteg azoknak a szerencsétlenségeknek száma, amelyek a tizenhármas számmal kapcsolatban vannak. Az ismert nevű Millais festő házában történt például egy vacsora alkalmával hasonló eset, amelynek Matthev Arnold költő lett az áldozata. Mikor az asztalhoz ültek, észrevették, hogy tizenhároman vannak. Matthev meg akarta viggasztalni a babonásokat s nevetve mondta:

— A babona azt mondja, hogy a tizenhárom közül az fog az év folyamán meghalni, aki elsőnek kel föl az asztaltól. Uraim és hölgyeim, játszunk ki a sorsot. Két barátom, erős és egészséges férfiak, meg én, egyszerre fogunk fölemelkedni, hogy megnehezítsük Halál ó fenségének a választást.

Hat hónapra rá Matthevet megölte a szivbaja: néhány nappal később a két barát egyike követte őt a halálba és majdnem ugyanabban az időben a harmadik is elpusztult egy hajótörésnél.

De vannak olyan különlegedők is, akik a többivel ellentétben, a tizenháromat tartják szerencseszámnak. Wagner Rikárdnak például a tizenhármas volt a kedvelt száma, amely életében nagy szerepet is játszott. Ezernyolcszáz tizenháromban született, a nevében tizenhárom betű van és tizenhárom operát komponált. A Tannhäuser-t április tizenharmadikán fejezte be és február tizenharmadikán adták először elő. Wagner február tizenharmadikán halt meg. XIII. Leó pápasága az egész egyháztörténelemben a legszerencsésebb és leghosszabb volt. Mexikó óskori lakóinak a tizenhármas szám szent volt; náluk a hétnek tizenhárom napja volt és tizenhárom istent imádtak.

A nemzeti bank ügye.

Mikor lesz új választás?

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 9

Már alakul a bizottság, amely el fogja temetni a nemzeti bank ügyét. Szép és megható utravalóval látják el, figyelmébe ajánlják, hogy mielőbb szülje meg a nemzeti bankot s ezzel a koalíció lerázza magáról ezt a nyögőt is. Majd egy-két esztendő múltán, mikor a „bizottsági előkészítés” a sürgető közvélemény nyomása alatt tényleg megindul, lesz még idő újabb temetkezési módokról gondoskodni. Mindenesetre megvan az a vigasztalás, hogy a nemzeti bankot nem magában temetik. Vele jut sirba az általános, titkos, községenkénti választói jog is, amely egyszerűen a választói jog kisebb mérvű kiterjesztésére devalválódott.

A koalíció jól tud temetni. Valóságos *Entreprise de grand funebres* elvek számára.

Az új választások.

Andrássy Gyula grófnak a pénzügyi bizottság tegnapi ülésén tett kijelentései aktuálissá tették a kérdést, mi a kormány terve az átmeneti időszak tartama dolgában. Erről tudósítónknak olyan államférfi, aki a kormány intencióiba egészen be van avatva, a következőket mondta:

— Ha Andrássy Gyula gróf márciusban vagy áprilisban csakugyan be is terjeszti az általános választói jogról szóló törvényjavaslatot, ettől még igen messzire vannak a választások. A kormány munkaterve az, hogy a most kezdődő ülések során elsőben elintézi az adótörvényeket, a budgetet és az ujoncjavaslatokat s ezután sorra veszi mindazokat a javaslatokat, melyekkel politikája irányát ki akarja domborítani s amiket örökségül akar adni a jövőnek. Nincs tagja a kormánynak, akinek idevonatkozólag tervei ne volnának, amiket az átmeneti kabinet távozása előtt meg akar valósítani. Így kizártnak tartom, hogy a nyári szünet előtt letárgyalják az általános választói jogról szóló javaslatot, de ha a javaslat sürgősségére való tekintettel nem is tartanak nyári szünetet, akkor is jól benne leszünk az őszben, mire abból törvény lesz. Utána a kormány okvetlenül elintézteti az 1909. évi költségvetést, az ujoncjavaslatokat s mivel ennek a törvénynek életbeléptetése jelentékeny közigazgatási transzformációkkal is jár, a legjobb esetben, ha akadá-

lyok nem merülnek fel közben, amiről a magyar politikai életben az ember sohasem biztos, sem számíthatunk arra, hogy az általános választói jog alapján lefolyó választások 1909. nyara előtt megtörténhessenek.

Agrárius ellenség?

Egy fővárosi estilap érdekes cikket közöl arról a mozgólodásról, amely a függetlenségi pártban a legutóbbi időben észlelhető.

Az egykori Szederkényi-frakció most a párton belül egy agrárius — konzervatív és klerikális — ellenzéket alkot, amelynek vezetői Holló Lajos, Csizmadia Endre, Nagy Emil, Okolicsányi László és Ugron Gábor. Ezen tömörülés célja a kormány liberális tagjainak megbuktatása, akik helyébe aztán saját embereiket állítanák. Így főleg Andrássy belügyminiszter és Justh Gyula, a képviselőház elnöke ellen folytatnak erős küzdelmet. A belügyminisztert a fővárosi törvény revíziójával, Justhot pedig a horvát kérdéssel igyekeznek lehetetlenné tenni. Házelnököknek Apponyit akarják, a belügyminiszteri székbe pedig Kossuthot szeretnék ültetni. Ezen akciónak tulajdonítható az a támadás, amely a „Budapest” mai számában Rátkay László függetlenségi képviselő tollából a belügyminiszter ellen látott napvilágot. Rátkay ugyan nem tartozik a klerikális csoporthoz, de valószínűleg rávették, hogy ez ügyben Andrássy ellen foglaljon állást.

A katonatisztek fizetése.

Wekerle Sándor miniszterelnök a mai kihallgatás után Schönaich hadügyminiszterrel és Beck báró osztrák miniszterelnökkel tanácskozott. A konferencia után Wekerle egy hírlapíró előtt így nyilatkozott:

— Az osztrák miniszterelnökkel a delegációra vonatkozó dolgokról tanácskoztam. A katonatisztek fizetésének emelése egyáltalában nem került szóba. Hígyje el nekem, hogy a dolgot nagyon felfújták a lapok.

Délben Schönaich hadügyminisztert fogadta a király, azután pedig Aerenthal báró külügyminisztert. Mindkét kihallgatás nagyon hosszú ideig tartott. A délután folyamán Wekerle miniszterelnök Aerenthal külügyminiszterrel is hosszasan tanácskozott.

A horvát ügyek.

Bécsből jelentik nekünk telefonon: Rauch Pál báró, az új bán ma délelőtt a szokásos szertartások mellett letette az esküt a király kezébe. Az eskütételnél Wekerle miniszterelnök és Zichy Aladár gróf személye körüli miniszter intervenáltak. A király az eskütétel után Rauch Pál bárót külön kihallgatáson fogadta.

A kinevezendő osztályfőnökök: Crnkovics Miklós, Mixics Ferdinánd és Aramiczky Ede — mint Zágrábból jelentik — ma Budapestre utaztak, hogy a bánal konferáljanak. Ugyancsak Budapestre utaztak a főispánjelöltek is, mint Vucsetics, Jelasics Janko és Gavranics Pero. Ugy az osztályfőnökök, mint a főispánok Budapesten várják be a kinevezésüket, azután pedig a bánal együtt vasárnap Zágrábra utaznak. Az új méltóságokat a pályaudvaron a városi tanács és a hivatalnokok küldöttsége fogja fogadni. Érdekes, hogy Zágrábban az a hír van elterjedve, hogy Wekerle miniszterelnök az új bánat leki-

séri Zágrábba. E híresztelésnek természetesen semmi alapja, de mindenesetre jellemzi a zágrábi hangulatot. Rauch báró hétfőn vagy kedden fogja fogadni a hivatalnokok bemutatkozását és ezen alkalommal ki fogja fejteni programját is. Az új bán mindjárt hozzájárul a pártja megalakításához. Az új pártnak, alkotmánypárt (ustavna stranka) lesz a neve.

A választási mozgalom Horvátországban a tetőpontra hágott. A jelöltek száma rendkívül nagy. A 88 kerületben eddig mintegy 500 jelölt van, úgy, hogy előreláthatólag sok pótválasztás lesz. *Delnicén*, ahol *Supiló* akart fellépni, *Potocsnyák* Ferencet jelölték, aki a koalícióból kilépett és a Starcevic-párthoz csatlakozott. Zágráb első kerületében Krsnjavi, volt osztályfőnököt jelölték Starcevic-párti programmal.

A nemzeti bank ügye

Az országgyűlés koalíciós pártjai a mai nap folyamán jelölik ki azokat a tagokat, akiket a nemzeti bank ügyében kiküldendő bizottságba akarnak megválasztani. Ez a választás, meg a képviselőháznak holnap újra kezdődő ülései némi mozgalmat hoznak a politikai életbe. Ma már számos képviselő érkezett a fővárosba és a függetlenségi párt délutáni értekezlete népesnek ígérkezik.

Az alkotmánypárton már körülbelül megállapodtak a megválasztandó négy tag személyében. Ezek: *Szivák* Imre, *Szell* Kálmán, *Návay* Lajos, *Issekutz* Győző. Valamennyien a közös bank hívei. A függetlenségi párt mai értekezletén fog választani.

A függetlenségi párt ma este *Hoitsy* Pál elnöklété alatt értekezletet tartott.

Hoitsy elnök bejelenti, hogy a közelmúltban a pártból kilépett képviselők közül többen visszakiváncokznak a pártba. Nézete szerint azokat, akik csak azért léptek ki a pártból, hogy adott szavukért helyt álljanak és akik kilépésük után a párt szándékait nem gyanúsították és elene agitációt nem folytattak, szíves barátsággal vissza kell fogadni. Eddig *Majthényi* Ádám és *Szász* József jelentették be a pártba való belépésüket.

Az értekezlet az elnök jelentését helyeslőül vette tudomásul.

Ezután a párt a huszonegyes bankbizottságba a következőket jelölte: *Batthyány* Tivadar gróf, *Bethlen* István gróf, *Eitner* Zsigmond, *Éber* Antal, *Földes* Béla, *Gottard* Sándor, *Hoitsy* Pál, *Holló* Lajos, *Mérey* Lajos, *Nagy* Dezső, *Szemere* Huba, *Teleki* Arvéd gróf és *Ugron* Gábor.

A jelölések megejtése után *Barabás* Béla hangoztatta, hogy a huszonegyes bizottságba kiküldött párttagoknak szem előtt kell tartaniok, hogy a függetlenségi pártnak határozott szándéka az önálló bank megalakítása. Szükségesnek tartja ezt kiemelni azért, hogy a közvélemény és különösen a függetlenségi párthoz tartozó választópolgárság tisztában legyen azzal, hogy itt nem csűrés-csavarásról, halasztásról van szó, hanem az önálló magyar banknak előkészítéséről.

Nagy Dezső megemlékezik arról, hogy a pénzügyi bizottság tegnapi ülésén szóba került a fővárosi törvény revíziójának kérdése. Felvilágosítást kér a pénzügyi bizottságnak az ülésen jelenvolt párttagjaitól, hogy a lapok közleményei mennyiben fedik a valóságot, mert olyan

kommunikék jelentek meg a belügyminiszter nyilatkozatáról, amelyek alkalmasak a függetlenségi pártban nyugtalanságot kelteni. A párt teljesen demokratikus alapon óhajtja a fővárosi törvény revízióját.

Holló Lajos kijelenti, hogy résztvett a pénzügyi bizottság tegnapi ülésén, de nem találtak a belügyminiszter nyilatkozatában semmi olyant, ami ne volna összeegyeztethető azon szigorú lojalitással, amelyben egy miniszter az őt támogató többségi párttal áll. Maga *Andrássy* is kijelentette, hogy a fővárosi törvény revíziójáról szóló törvényjavaslatot be fogják terjeszteni. Különbö is lehetetlennek tartja, hogy egy oly korrekt gondolkozású férfi, mint *Andrássy*, a függetlenségi párt támogatásával tagja legyen a kormánynak és ugyanakkor összeköttetést keressen egy olyan párttal, amely támadólag áll szemben a koalícióval és különösen a függetlenségi párttal.

Az általános választójog.

Horváth József (marosujvári) azt kívánja, hogy mielőtt az általános választói jogról szóló törvényjavaslat a képviselőház elé terjesztetnék, azt ne csak a pártok bizalmi férfiival, hanem a párttagokkal is közöljék.

Ugron Gábor: A függetlenségi párt programjában benne van az általános választói jog. Ennek megvalósítására vállalkozik a koalíció, amelynek élén olyan férfiak állanak, akik személye teljes garanciát nyújt arra nézve, hogy a javaslat a magyar nemzet érdekeinek megfelelően alkottatik. Várjuk meg a sort, míg a párt elé kerül a kérdés és akkor mindenkinek módja és alkalma lesz, hogy a reformról véleményét kifejtse.

Apponyi Albert gróf szerint *Horváth* felszólalása olyas valamire várakozik, ami a dolgok rendes menetében egyis be fog következni. Mikor *Andrássy* kijelentette, hogy a törvényjavaslatot, mielőtt a képviselőházba benyújtja, előbb megbeszéli a pártok bizalmi férfiival, ezzel egyáltalán nem zárta ki azt, hogy a pártnak összesége is ahoz hozzászólhasson. Minden párt megvitathatja a javaslatokat olyan széles alapon, amint az csak jónak látja. A kormány középuton halad. Az általános választói jogról szóló törvényjavaslatot egy perccel se nyújtja be a kormány elé, mint amikor azt teljesen megérettnek tartja s egy perccel sem később.

Nagy Emil és *Baross* János a választói jog reformjával kapcsolatosan szükségesnek tartják, hogy a függetlenségi párt tetteivel bizonyítsa be a kisembereknek, hogy érdekeit szíven viseli.

Günther Antal igazságügyminiszter több új törvényjavaslat benyújtását jelenti be, mire az értekezlet véget ért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Péntek: *Pillangó kisasszony*, opera. Bemutató előadás. (A bérlet.)
Szombat: *Pillangó kisasszony*, opera. (B. bérlet.)

* A *vig özvegy*. Primadonna válságról süttogtak napokon keresztül, anélkül, hogy a hírek alapja lett volna. Maga *Kállay* Jolán cáfolta meg távozásának hírért, kijelentvén, hogy egyelőre nincsen szándékában megválni az

aradi színházukat kötetlőbből. A legelőkelőbb cáfolat erre mai fellépése volt. A *Vig özvegy* címszerepében lépett fel, amely egyik legpompásabb alakítása. Eremében volt ma is, mint rendszerint. Bravurosabban senki nem játszotta meg *Glavari* Hanuát, mint ő. Csupa tűz és csupa művészet. A legaprólékosabb részleteknek bámulatosan finom kidolgozása jellemezte ma is eme kiváló alakítását. Az előadást szűfolt ház nézte végig és ez a nagyfokú érdeklődés egyenesen *Kállay* Jolánnak szól, akinek távozása a színház látogató közönség körében bizonyára őszinte sajnálkozással társított volna. Az első felvonás után valósággal tombolt a tetszészaj, társolt az egész földszint és tapsoltak a magasabb régiók, a színpadon pedig virágos hullott alá az órációtól meghattott művésznőre. Az ünneplés a művésznő összes énekszámait után megismétlődött, bizonyosságul annak, hogy a közönség értékeli ritka kvalitásait. Az előadás ezuttal is jó volt. (—nyi.)

* A Tolnay kiállítás sikere. *Tolnay* Ákos kollektív kiállításának sikerét minden nap csak fokozza. Az egyre növekedő érdeklődésen kívül a művésár is igen szépen ha'ad. A mai napon *Gutzjahr* Mihály és neje megvették az „Ut a pajták felé” és a „Veranda” című képeket, *Schreyer* Viktor megvette a „Rózsás-kert” című festményt. A kiállítás mai látogatói között voltak:

Dietrich ezredes és neje, *Csernovics* Diodor dr. és neje, *Kotz* József és neje, *Kara* Győzőné és leánya, *Montag* Sándorné és leányai, *Bing* Béláné, dr. *Kronsteinné* és leányai, dr. *Nagy* Sándorné, *Vas* Simonné és leányai, *Gutzjahr* Mihály és neje, *Hajós* Árpádné, *Révész* Adolfné, *Szathmáry* Gézáné, *Kabdebó* Jozefin, *Szell* Marietta *Baross* Zsigmond dr., *Kintzig* Jánosné, báró *Bánhid* Antalné.

* A Balaton. Az *Uránia* Színház igazgatósága minden alkalmat megragad, hogy közönségének minél változatosabb szórakozást nyújtson. Eltekintve a páratlanul gazdag mozgókép műsorról, pénteken este 1/7 órakor még külön szórakozásban is részesíti a közönséget. Ezen az előadáson a vas- és fémipariskola növendékei is részt vesznek és a nyolc képből álló mozgókép műsoron kívül, *Déry* Gyulának a *Balaton* című rendkívül érdekes *Uránia* darabja is színre kerül. A Balaton vonzó leírását 66 remek vetített kép illusztrálja és a magyar tenger minden szépségét, természeti sajátosságait gyönyörű képekben ismerteti meg a közönséggel. Az összes balatani fürdők, Siófok, Boglár, Fonyód, Balatonfüred, Almádi, természetű képekben vonulnak el a néző szeme előtt. *Bada*csony, *Tátika*, *Csobánc*, a költők által annyiszor megénekelt és *Kisfaludy* Sándor költészetétől poetikussá tett helyek, kire ne tennének vonzó hatást? Mindezeket a helyeket *Déry* Gyula színes leírásában mutatja be péntek este 1/7 órakor az *Uránia* Színház.

* A *Pillangó kisasszony* bemutatója. A közönség óriási érdeklődése előzi meg a holnapi bemutató előadást, amely valósággal eseménye lesz az idei színházi szezonnak. Holnap este *Puccini* *Giacomó* világhírű operáját, a *Pillangó kisasszony*-t mutatja be a színház. Az opera személynéje. Az opera szövegét már ismeri az aradi publikum *Belasco* *Dávid* drámaletéből, amelynek címszerepét az aradi színpadon *Pál*may *Iika* játszotta. *Puccini*, az opera szerzője a zeneirodalomban valóságos forradalmat csinált *Tosca* című operájával, amelynek hangszerelése eddigelő páratlanul áll. Legújabb szerzeménye, a *Pillangó kisasszony*, a világ legnagyobb színpadain osztatlan sikerrel került színre s a kritika elismerte a zeneszerző zseniálisát. Az aradi színház már régóta készül az opera bemutatására s így előreláthatólag precíz elő-

adásban lesz része holnap a közönségnek. Az opera címszerepét Wlassák Vilma játssa, partnere Ferrari lovag lesz. A többi szerep is kiváló kezekben van. Zalay Margit, Ladiszlay, Leövey és Faludy játszanak még nagyobb szerepeket. Az igazgatóság fényesen állítja ki a darabot, a díszletek és jelmezek egészen újak.

* Vasárnapi előadások. Vasárnap két előadás lesz a színházban. Délután Strausz József bájos operettjét, a *Tavaszt* adják. Este népszínművet, Tóth Ede balhatatlan remekművét, a *Falurosszát* játsszák.

* Cuij Julia szonáta's dal estélyét határozottan február hó 16-án tarja meg. Az érdekes hangversenyre ifj. Klein Mór könyvkereskedésében már is számos jegyet jegyeztek elő.

A rablóművészek.

Kifosztott postahivatal.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 9.

A francia rablók, betörők és általában mindenféle gazember ma már tisztos pozíciót szereztek maguknak a köztársaság irodalmában, írnak róluk, hősköket faragnak belőlük, sőt elhíttetik a jámbor *citoyen* ekkkel, hogy ezek az ördögös gazfickók voltakép nem is megvetést, hanem csudálatot érdemelnek. A Manchester innenső feléa megtermett a *Sherlock Holmes* ellenlábasa: a minden gaztettet kinyomozó rendőrgenievel szemben a minden detektívet orránál vezető gazember típusa. És akarva, akaratlan el kell ismerni, hogy a francia, különösen a párisi gonosztevők hihetetlen rafinériával, már már szinte művészettel végzik kisebb-nagyobb tolvajlásait.

Az alább következő példa minden magyarizgatásnál jobban jellemzi a francia főváros jómadarait. Tegnap történt, félgy óra tájban, amikor szinte özönlik a nép Páris utcáin, hogy a város kellős közepén lévő *Thérèse u'cai* postahivatal vezetője, mint rendesen tenni szokta, elment ebédelni. Egy fiatal postáskisasszony, *Landeau Louise* maradt a hivatalban. Alighogy a főnök eltávozott, belépett egy urias formájú ember és telefon összeköttetést kért egy vidéki várossal. A postáskisasszony gyanútlanul bement a távbeszélő szobáskába és felcsöngette a központot. Abban a pillanatban már fogoly is volt, mert az idegen villámgyorsan rázárta egy magával hozott rezesz segítségével a postáskisasszonyra a fülke ajtaját.

A mikor pedig a fiatal leány ijedtében segítségért kiáltott, megfenyegette, hogy azonnal megfojja, ha el nem hallgat. Közben a postahivatal ajtaja előtt őrt állott a rabló egy cin-kostársa, aki később szintén bement a rablás színhelyére. Mikor látta, hogy a postáskisasszony már biztos zár alatt van, elővett egy Párisban divatos nyomtatott cédulát, azzal a fölírással, hogy *délben zárva* és kiragasztotta a hivatal ajtajára.

Attól fogva azután zavartalanul dolgozhattak. Fölfeszítették a pénzes-szekrényt és magukhoz vettek minden értékes holmit: pénzt, bélyeget és más postal cikkeket. Mindennek végeztével pedig nyugodtan eltávoztak. Kevés hiya azonban, hogy ez a matematikai pontossággal kimódolt rablás mégis kudarcra nem végződött. Mert ha furfangosak voltak a betörők, nem volt kevésbé ötletes a postáskisasszony sem. A mikor tudniillik észrevette, hogy a rablók vele többé nem törődnek, hanem figyelmüket egészen a harácsolásra fordítják: megtelefonálta szép csöndesen a központba az ő nagy veszedelmét, a honnan persze nyomban a segítségére siettek a szemfüles postáskisasszonyoknak. Akkorra azonban a rablók már ellájták a zsákmánnyal.

A nemeslelkű színügybarát.

Leszkay háromszáz koronája.

Arad, január 9.

Azon a táblán, amelyen a színházi direkcio ki szokta függeszteni a színészeknek szóló utasításait, a napokban a következő értesítés volt látható:

Egy nemeslelkű ember barát háromszáz koronát juttatott kezeimhez azon célból, hogy osszam ki ezt az összeget a kar két legérdemesebb tagja között. Felhivom tehát azon kardalososkat, akik a jutalomra érdemesnek tartják magukat, hogy jelentkezzenek.

Szendrey Mihály s. k.,
igazgató.

A felhívás természetesen nagy örömet keltett a kardalososok között, akik addig — teljes joggal — abban a hiszemben voltak, hogy nemeslelkű és dazadó pénztárcájú emberbarátok csupán a primadonnák számára teremnek, csak az ő piskota lábaik előtt rakják le a hála automobiljait.

Csakhamar meg is jelent Szendrey Mihály előtt az első kardalos:

— Direktor ur, én pályázom.

— Isten magával kedves barátom — válaszolta Szendrey. — Ha jobb állomást kapott, hát csak pályázzon el.

A kardalos erre csodálkozva magyarázta meg, hogy esze ágában sincs Aradot elhagyni, hanem ama bizonyos névielen és nemeslelkű emberbarát jutalomdíjára pályázik.

Most a direktoron volt a csodálkozás sora. Gyorseszű ember lévén, hamarosan megértette a helyzetet, amely abban csuesosodott ki, hogy valaki az ő aláírásával tréfát üzött. De nem szolt a kóristának semmit, hanem azzal bocsátotta el, hogy jöj-jön később.

Néhány pillanatnyi szünet és újabb kopogtatás a direktori ajtón:

— Bocsánat, hogy zavarom, igazgató ur, én pályázom.

— Jól van barátom, felveszem a pályázók névsorába — választott idegesen Szendrey.

Alig mulott el ismét néhány perc, amikor újabb kopogtatás hallatszott. Egy harmadik kardalos lépett az igazgató elé, aki azonban véletlenül nem pályázni jött, hanem orvosi bizonyítvánnyal felszerelve maródit akart jelenteni:

— Bocsánat igazgató ur . . .

Szendrey magánkívül ugrott fel:

— Hagyjon békében. Egy szó se igaz az egészből.

— De igazgató ur . . . orvosi bizonyítvány . . .

— Akkor se igaz, — vágott közbe az igazgató ur, mire a kardalos megszeppenve hagyta el a helyiséget.

Szendrey ezután nyomban megindította az inkvizitorius eljárást, amelynek során kiderült, hogy az igazgató aláírásával ellátott felhívást *Leszkay*, a színház egyik derék, de annál tréfásabb kardalosa hamisította.

Szendrey nyomban maga elé hivatva:

— Ön hamisított, ezért bíróság elé állítom.

— De igazgató ur . . . — esengett kétségbeesetten *Leszkay*.

— Legyen nyugodt, csak a színházi bíróság elé.

Másnap összeült a színházi bíróság. Tárjai voltak *Hunyady József*, *Keszler Ede* és *Szabó László*.

Leszkay nagy apparátussal látott a védbeszédhez:

— Mélyen tisztelt törvényszék! Tisztelt esküdt uraim! A közvédlő ur . . .

— Semmi komédia, nem vagyunk a színpadon — vágott közbe *Hunyady József* és a bíróság a

védbeszéd meg nem hallgatása után meghozta ítéletét, amely az ügyhöz mértén, humoros volt:

„A törvényszék kötelezi vádlottat, hogy a nemes emberbarát által adományozott háromszáz koronát a két legérdemesebb kardalos között ossza ki.”

— Rendben van, válaszolt *Leszkay*. A jutalomdíjat kiosztom. A két legérdemesebb kórista — én vagyok.

A kardalososok pedig mélabusan zengtek:

— Hiába, a nemes emberbarátokat csak a primadonnák számára találták ki.

— Volnék csak Németországban, lennék ott primadonna! — sóhajtott *Leszkay*.

Társai még most is azon törlik a fejüket, hogy miképen értette ezt a misztikus kijelentést.

A rutén akció panamája.

Felsegélyezett lelkészek.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, január 9.

Az az akció, amelyet Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter néhány évvel ezelőtt az összes politikai pártok, a sajtó és a nemzet nagy meglepedésére a felvidéki rutének segélyezése céljából megindított, nem tudott látható sikereket elérni. A felvidék lakossága továbbra is nyomorgott, akik pedig némi pénzt kuporgattak össze, kivándoroltak az országból, noha a költségvetésben évenként tetemes összeg jelezte a földmivelésügyi miniszter rutén akciójára szánt kiadásokat. Most azonban kiderült, hogy az akció eredménytelensége annak tulajdonítható, hogy a segélyösszegeket nem az elszegényedett rutén lakosság felsegélyezésére, hanem *magáncélokra fordították* és az ország pénzét néhány felvidéki pap és jegyző vágta zsebre. Csak az ellenőrzés teljes hiánya okozhatta, hogy a segélyösszegek nem jutottak el rendelkezési helyükre és azok a földek, amelyeket az állam akart a felvidéki lakosságnak kedvező feltételek mellett bérbe adni, nem kerültek a lakosság kezére, hanem egyes lelketlen és kapzsi emberek huzztak belőle busás jövedelmet. A kormány remélhetőleg gyorsan intézkedni fog, hogy hasonló esetek többé ne ismétlődjenek és a segélyakciót a helyes irányba fogja terelni.

A leleplezésről fővárosi tudósítónk a következőket jelenti:

„A Nap” mai száma egy felvidéki levelet tesz közzé, amely elmondja, hogy a felvidéki rutén akció körül az állam pénzával nagy panamak történnek. Ezen állításának beigazolására több esetet hoz fel.

Igy elmondja, hogy négy évvel ezelőtt a földmivelésügyi minisztérium azon osztálya, amely a segélyakciót vezeti, ezer koronát utalványozott *Vezérszállás* községnek templomepítési célokra. Az összeget *Pap József*, vezérszállási gör. kat. lelkész kapta kézhez, aki azonban nem fordította azt a kijelölt célra, hanem zsebre tette, a templom építéséhez szükséges pénzt pedig irgalmatlanul behajtotta a szegény rutén parasztoikon.

Két évvel ezelőtt ugyanez a dolog ismétlődött, amikor a földmivelésügyi minisztérium háromezer koronát utalt ki a vezérszállási paplak felépítésére. Ezen összeg is *Pap József* lelkész kezéhez jutott, ő pedig felvette és megtartotta a pénzt, noha épen akkor helyezték el *Vezérszállásról*.

Egy másik ilyen pap, aki a segélyösszegeket saját tárcájának növelésére fordította, *Palackovics Bertalan* alsóvereckel lelkész, akinek amugy is nagy vagyona van. Ez nagy csomó földet bérelt potom áron a segélyakció birtok-

kaiból, amelyek a szegény rutének felségelye zésére voltak szánva. A földek terméséből sem juttatott a reá szorulóknak, a miniszteriumba pedig úgy terjesztette fel a dolgot, hogy a földeknek nem akadt bérlőjük s most parlagon hevernek.

Hasonló üzelmeket folytatnak a többi felvidéki falvak lelkészei és előljárói is. A legtöbb két-három bérletet vesznek a segélyakció földjeiből művelés alá, vetőmag, termény- és pénzsegélyeket élveznek és így természetesen a népek ugyszólvá semmi sem jut a segélyakció áldásából.

A cikk nagy szenzációt keltett és hír szerint egyik disszidens felvidéki képviselő ez ügyben a képviselőház legelső ülésén interpellációt fog a földművelésügyi miniszterhez intézni.

HIREK.

A senki rágalmai.

Arad, január 9

A huszadik századbeli Anonymusoknak semmi közük nincs Béla király nagy, névtelen történetírójához. Ők is történetet írnak ugyan, de ezt a saját fantáziájukban koholják. Nem írtóznak a legocsmányabb rágalmak gyártásáról sem, ravasz számítással gázolnak bele a családi élet tisztaságába, kárörvendő röhejjel nézik, ha a bomba véletlenül elsül.

És nem egy esetben megtörténik, hogy aknamunkájuk sikerül. Hány csa'ádi fészek robbant már fel a rágalom nihilistáinak dinamitjától. Hány tönkretett ekzisztencia köszönheti pusztulását egy-egy névtelen levélnek. A társadalom feiforgatói, akik bombával manipulálnak, becsületes, korrekt gentlemanek hozzájuk képest, mert a saját életüket is kockára teszik. Az új kor Anonymusai a sötétben bujkálva irányítják mérges lövegeket, amelyek ha nem találják, ő bennük nem tesznek kárt. Sikertelen merényletek az ő nyakukat nem törik ki, mert kinek van kedve felhajtani a veszedelmes ellenséget? Örül az áldozat, ha el tudja háritani a végzetes csapást.

Ez a körülmény pompás mentevára a névtelen banditáknak, akik gyakorta mint ugynevezett köztisztelőben álló emberek halnak meg és közrészvét kíséri őket a temetőbe.

Aradon ugyszólván napirenden van a névtelen levélírók garázdálkodása. Mint kulturtünetet fel kell jegyeznünk, hogy most már elhatolt a külvárosokba. Már itt is garázdálkodnak a névtelen levélírók, azzal a szándékkal, hogy becsületes ekzisztenciákat tegyenek tönkre.

Nemrégiben a Neuman féle szeszgyár néhány hivatalneka ellen érkeztek névtelen levelek a gyár főnökeihez, Neuman Samuhoz és Neuman Adolffhoz. A levelek képtelen rágalmakkal illetnek néhány, főnökeik által megbecsült hivatalnokot. Az aknamunka ezuttal természetesen nem sikerült. Ma már mindanki tisztában van a névtelen levelek értékével.

De a rágalmazók ezért nem csüggednek, egyre másra gyártják koholt meséiket: ki tudja, hol sül el a bomba?

— A bankkamatláb leszállítása. Berlinből jelentik, hogy a Reichs-bank központi választmánya vagy pénteken, vagy szombaton, de ezen a héten még egész bizonyosan ülést tart és a bankkamatlábat 7 és fél százalékról 6 és fél százalékra fogja leszállítani. A magánkamatláb ma Berlinben 5³/₈ százalék a szállt le. A hivatalos és magánkamatláb között tehát két százalék különbség van, ami abnor-

mális és a Reichsbank nem zárkozhatik el többé a leszállítástól. A bécsi pénzügyi körökben ma sokat vitatták azt a kérdést, vajjon az osztrák-magyar bank pénteki ülésén nem mondja-e ki a bankkamatlábnak 6-ról 5-re való szállítását. A pénzpiac javulása állandó.

— Elhunyt költő. *Mechthansensből* (Németország) jelentik: *Busch* Vilmos, a világszerte ismert német költő, sz. mos, közszájon forgó gyermekmese szerzője, hetvenhat éves korában meghalt.

— A Thaw-pör. *Berlinből* táviratozzák: A Thaw-pörre vonatkozólag jelentik Newyorkból: *Charles Schwab*, az acéltröszt volt elnöke vezetése alatt pittsburgi milliomosok pénzügyi segélyakciót indítottak Thaw javára. A vádlott helyzete a jelenleg folyó pörben azáltal rosszabbodott, hogy védői összes évi jövedelmeit eltékoztatták és vagyonát atyja lefoglaltatta. Az öreg Thawot erre az eljárásra leányának, *Jarmouth grófnának* válópöre indította, mely óriási összegeket nyelt el.

— A szerelem halottja. *Budapesti* tudósítónk jelenti: *Massányi Géza* pénzügyminiszteri tisztviselő Budán, a Bors-utca hatodik számú házában levő lakásán ma délelőtti agyonlőtte magát. A fiatal hivatalnok halálosan szerelmes volt egy uri leányba, aki őt viszontszerette. Karácsonykor volt az eljegyzésük, most azonban a leány szülei visszaküldötték a jeggyűrűt és kijelentették, hogy nem adják hozzá leányukat, mert *Massányi* szívbajos. Ez a visszautasítás rendkívül módon elkeserítette a szerelmes szívű fiatal embert. Mind má elkövetett, hogy a leány szülei elhatározásukat megváltoztassák, mikor azonban látta, hogy fáradozása hiába való, golyót röpített agyába. Több levelet hagyott hátra, amelyekben bucsút vesz menyasszonyától és rokonaitól s elmondja öngyilkosságának okát.

— A Harden-pör utójátéka. *Berlinből* táviratozzák: *Lynar gróf* és *Hohenau* ellen január második felére tüsték ki a tárgyalást a potsdami haditörvényszék előtt. *Hohenau* védelmét *Selio igazságügyi tanácsos* vállalta el. *Harden Miksa* tanuként fog ebben a pörben a bíróság előtt megjelenni.

— Nagy banksikkasztás *Newyorkból* táviratozzák: *Emerilából* *Jukatán* félszigetről sürgönyzik, hogy *Rodriquet*, a *Jukatani* bank aligazgatóját, a bank pénztárosát és egy hivatalnokát letartóztatták annak a gyanuja alatt, hogy a banktól 740,000 dollárt sikkasztottak.

— *Blaskovics Zdenkó* temetése. *Budapesti* tudósítónk jelenti: *Blaskovics Zdenkó dr.*, a legutóbbi baccarat-botrány tragikus áldozatát ma délután temették el. Az öngyilkos miniszteri titkár hátra hagyott leveleiből kétségtelenül kitűnik, hogy a szerencsétlen fiatal ember könnyen megmenekülhetett volna a katasztrófától, ha mindazok, akik igénybe vették barátai szíveségét és tőle kisebb-nagyobb összegeket kölcsön vettek, azokat visszafizették volna. Egyik levelében megírja a névsorát mindazoknak, akik adóssai maradtak. *Blaskovics* családja elhatározta, hogy, ha az illetők rövid idő alatt tartozásukat le nem fizetik, bepörli őket. A névsorban szerepel a többek között egy országgyűlési képviselő, több ismert fővárosi szenátor, egy miniszteriumi tisztviselő és egy koalíciós főispán is. Ez utóbbinak art. ása egymagában annyi, hogy abból *Blaskovics dr.* teljesen rendeztetet volna költségeit.

— *Szeged* a harmadik egyetemért. *Szegedről* jelenti tudósítónk, hogy január 13-án *Szegedről* és az alföldi vármegyéből monstre küldöttség kéri fel *Apponyi Albert* gróf kul-

tuszminisztert és arra kéri őt, hogy a harmadik egyetemet Szegednek juttassa.

— Feljelentett sörgyáros. *Budapesti* tudósítónk jelenti: *Berkovics Géza* fővárosi vendéglős és *Biró Sándor* bankhivatalnok feljelentést tettek a rendőrségen egy ismert nevű budapesti nagykereskedő ellen, akinek nevét a rendőrség egyelőre titokban tartja, sikkasztás és okirathamisítás miatt. *Berkovics* és *Biró* a múlt évben kávéházat akartak nyitni, amelyhez a nagykereskedőtől kölcsönt kértek, azt ígérve, hogy a sörkészetet nála fogják beszerezni. Kaptak is huszezer korona kölcsönt, amelyről két darab tízezer koronás váltót állítottak ki. Az üzletnyitásból azonban semmi sem lett, a huszezer koronát tehát visszaadták a nagykereskedőnek, amelyről nyugtát kaptak, de a váltók nem jutottak vissza kezükhez. A nagykereskedő tudtukon kívül a két váltót lejáratkor beváltotta és most peresítette. A beperelt *Berkovics* és *Biró* erre azzal felelt, hogy bűnvádi feljelentést tettek a nagykereskedő ellen, akit a rendőrség holnapra idézett be.

— Végzetes löporrobbanás. *Comacchióból* táviratozzák: A szegény lakosság városnegyedében tűz ütött ki, mely valószínűleg löporrobbanástól keletkezett, amely egy házat romba döntött. A ház bedőlése után tűz ütött ki, amely csakhamar elborította a körülfekvő házakat. Eddig a romok alól 9 halottat húztak ki. Két személy súlyosan, négy pedig könnyebben sebesült meg.

— *Galgóczy* és *Arad*. A most nyugalomban vonult *Galgóczy Antal* tábornokszernagy működéséhez fűződik az aradi katonai fegyházban szülydött brazovcei huszárok sorsa. Az aradi várban töltött hosszú éveket az a 13 magyar fiú, aki agyonvágta a szadron kegyetlen brutálisáról nires őrmesterét, *Díószeghyt*. A tizenhárom fiút a haditörvényszék halálra ítélte és *Galgóczy*, a kié a kegyelmezési jog volt, nem változtatta meg a statáriális ítéletet. Az egész magyar közvélemény kegyelmet sürgetett a magyar fiuknak, a kik csak végső elkeseredésükben ötétek meg kizójukat. *Galgóczy* tudni sem akart a kegyelemről, végül is a király változtatta át a tömeges halálos ítéletet várfogságra. Az elítéltek nagy része *Aradon* ülte le büntetését.

— Sikkasztó hivatalnok. A *lambergi* postagazgatóság távirati értesítése szerint *Lambergből* a postaról 5000 korona elsikkasztása után megszökött *Kehler Mária* postakladónő. *Kehler Mária* 35 éves és igen csinos nő.

— Vegykísérleti állomás *Aradon*. *Arad város* közgyűlése elhatározta, hogy a piacon sűrű egymásutánban megismélődő élelmiszer hamisításnak radikális módon vehesse elejét, vegykísérleti és élelmiszer vizsgáló állomás felállítását. *Bernstein Aladár* vegyész ma a tanácshoz beadványt intézett az ügyben. Ajánlatot tesz az intézet felállítására. Terve ez, hogy a város állítson fel 6000 korona költséggel vegykísérleti állomást. A költségösszegben befoglaltatik egy teljesen felszerelt laboratórium, a többi szükséges építkezés, csatornázás, vízvezeték. Az állomás jövedelmét ossza a város két részre. Fele illesse a várost, azzal törleszhetné a beruházási tőkét, fele illesse őt. Ezen jövedelmen felül *Bernstein* még 2400 korona tisztelet díjat kér évente.

— Katonakötelesek sorshuzása a világosi járásban. A világosi járás I-ső korosztályu hadköteleseinek sorshuzását január hó 25-én tartják meg.

— Öngyilkos állomásfőnök. *Rimaszecséről* jelenti: *Parducs Rezső* vasuti állomásfőnök ma a temetőben föbe lőtte magát és azonnal meghalt. Az állomásfőnök, mint kiderült, azért kö-

vetett el az öngyilkosságot, mert félt a közelgő rovincsolástól. A pénztárvizsgálat megállapította, hogy több ezer korona hiányzik, a mely összeget az állomásfőnök saját céljaira fordított.

— Az ezredorvos huszonötkezdárósa. Mulatóságos jelenet játszódott le az egyik aradi kávéházban. Egy ezredorvos tért be tegnap és miután helyet foglalt az egyik asztalnál, panaszkodva említette a főpincérnek hogy milyen gonoszak az emberek itt Aradon.

— Képzeld csak, bevásárolni voltam egyik másik üzletben s valahol egy koronás helyett egy régi huszonötkezdáróst adtak vissza. De hogy melyik üzletben, azt nem tudom Tudja mit, főpincér ur? Magának adom a rossz pénzt, adja ki, ha tudja.

— Igen köszönöm, — szelt a főpincér és zsebre vágta a huszonötkezdáróst. — Van énnekem már több is.

Az ezredorvos megitta a kávéját, aztán jó ideig olvasott. Majd odainte te a főpincért és egy tiz koronás papírpénzt tett elébe.

— Egy feketém volt.

— Harminc fillér.

A főpincér visszaadta a kijáró összeget és méltóságtelesen elhajtott. Az ezredorvos meg az asztalról olvasatlanul besöpörte a pénzt, zsebre vágta és eltávozott. . . . A főpincér mosolyogva tekintett utána. A huszonötkezdáróst sikerült neki korona helyett — visszaadni az ezredorvosnak.

— Közgyűlés. A Békéscsabai Termény- és Áruraktár Részvénytársaság kilencdik évi rendes közgyűlést a hó huszonhatodikán délelőtt 10 órakor fogja megtartani a válsálat irodahelyiségében.

— A munkásbiztosító pénztár házi gyógyszeritára. Az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága tegnapelőtt este tartott ülésén tárgyalta az elnökségnek házi gyógyszeritár felállítására vonatkozó javaslatát. Több igazgatósági tag hozzászólása után az igazgatóság egyhangulag azt a határozatot hozta, hogy a pénztár hivatala utasítsa a házi gyógyszertár felállításának előnyeit és hátrányait illető összes adatok gyűjtésére és egy újabb javaslatba való foglalására. (Ez különben teljesen hiába való munka, mert a miniszterium ugy sem engedélyezi a gyógyszertárat.) A részletes, számszerű adatok és kimutatások előterjesztése után újból tárgyalás alá veszi majd az igazgatóság a házi gyógyszertár ügyét és ugyanakkor fog határozni a létesítés tárgyában. Az igen terjedelmes memorandumnak készülő javaslatot Bak Sándor ügyvezető titkár és Schiller Sándor okleveles gyógyszerész, a pénztár hivatalnokai dolgozzák ki.

— Új segédlelkész Világoson. Világoson, mint megirtuk, új. rom. kath. segédlelkészi állást szervezett a csanádegyházmegyei püspökség. Németh József püspökhelyettes az új állásra Márki Ferenc piarista lelkészt nevezte ki.

— Egy játékos, aki vesztett. A párisi újságok megható kommentálással emlékeznék meg egy Hasnik gróf nevű lengyel főúr öngyilkosságáról. A gróf a minap, szokása szerint, megjelent a boulevard des Capucines egyik előkelő klubjában, amelynek tagja volt. Épp n olyan elegánsnak, szőpnek tetszett, mint életének fénykorában. Lengyelországból — most vagy tiz esztendeje — ifjan és gazdagon érkezett meg Párisba. Tiz év alatt azonban sikerült tulajdona az ősi vagyonon. A gróf barátai tudták hogy a romlás beállott s adósságán kívül nincs egyebe. Amikor már a szeretője is elhagyta, nagyon megsajnálta s azon gondolkodtak, miképen lehetne rajta segíteni, anélkül, hogy érzékenységét megbántanák. Azon az estén, a melyen megjelent a baráti körben, egyik barátját egy párti écartéra kérte fel. A játék megkezdődött s a gróf nyert, egyre nyert. Akármilyen rossz kártyája volt, nyert. Már kétezeröt-

száz frank állott egy halomban előtte. Lelkében felcsillogott a remény: Most! Most utjába akadt a szerencse! Ki tudja! Egyszerre csak egy klubtag, aki partnere háta mögött állott, felkiáltott:

— De barátom, hisz maga nem tud játszani! Ugy dobálja az atukat, mintha semmit sem érnének!

Többet nem mondott. A gróf letette kártya lapjait. Egész sápadt volt. Felkelt.

— Bocsánatot kérek, kedves barátom, elég volt. Köszönöm.

S ezzel visszatolta az aranyhalmait, amely előtte állt. Majd mosolyogva még ezt mondta:

— Mégis megtartok magamnak ötven frankot, ennyi elég lesz nekem.

Ezzel köszönt és távozott. Körülbelül éjfél volt már ekkor. Hasnik kocsiába ült és egy szállóba hajtatott. Ott szobát kért s néhány perc múlva revolverével agyonlőtte magát.

— Tisztújítás a világosi járásban. Faragó István, a világosi járás főszolgabírája a járási tisztújításokat a következő sorrendben fogja megartani: Január 15 én Ujszentannán, 16 án Oszentannán, 17 én Kereken, 18 án O és Ujvarásándó, 20 án Kovaszinon, 21 én Galsán és Muszkán, 22 én Magyarádon, 23 án Pankotán, 24 én Világoson.

— A Peters-pör. Berlinből táviratozzák: A gyarmatokon művelt kegyetlenségekkel vádolt Peters dr. pörében feltűnést kelt egy levél, melyet Millestid, a charlottenburgi vasútépítő társaság igazgatója egy a Kilimandzsaro vidékén levő állomásról hozzátartozóihoz intézett. Peters dr. azt beszélte a levél írójának, hogyha egy konyhafiú cukrot lop, 150 botütést kap. Ötven botütésen alót egyáltalán el se kezd. Nemrég egy fiatal szolgát, melyet tisztjel egyikének cselédjénél talált, felakasztatott. Amikor Peters dr. egy izben vizet kért és nem elég gyorsan hozták neki, a falu vénét megkorbácsoltatta. Amikor a számára részére nem hoztak elég gyorsan eleséget, égő gyufát tartott a falu vénének ajkához és akkor a takarmányt csakhamar megkapta.

— ungyilkos gyógyszerészegéd. Nagyikindáról írják: Rettenetes módon vált meg az élettől Fischer Miksa, Iváncskovics Milán gyógyszerész tizenhét esztendőes gyakornoka. A szép reményekre jogosító fiatalember abbéli félelmében, hogy pályáján nem fog boldogulni s a vizsgát se nem fogja letenni, azalatt míg főnöke és Alexandrovits segéd távol voltak, kifeszítette a fiókot, amelyben a mérgezszerényhez szülő kulcs hevert és ezzel a mérgezszerényt kinyitván, öt gramm strichnint vett be. A borzasztó mérég rögtön megtette a hatását. Mikor Alexandrovits hazatért, az ajlót zárva találta s Fischert hörögni hallotta. Rögtön orvosért küldött s néhány perc múlva meg is jelent Vlachovits János rendőrkapitány és Szimits Pál dr. városi főorvos, akik a szobába hatoltak, de az öngyilkoson már nem segíhettek. A szerencsétlen fiatalember, ki utolsó percéig teljesen eszméletnél volt és tettének okait is elmondotta, rettentő kínok között meghalt. Holttestét a halottas házba szállították. Perjámoson lakó atyját pedig értesítették az öngyilkosságról.

— Katonák egy főhadnagy ellen. Ujvidékről jelentik: A péterváradí erőd laktanyájába az éjjel több katona énekelve tért haza. Plindovics ügyeletes főhadnagy rájuk szólt és csendre intette a zajongókat. Az ittas katonák szóváltásba keveredtek a főhadnaggyal, mire ez kardot rántott és az egyik bakát megsebesítette. Mikor a többiek ezt látták, kihúzták oldalfegyverüket és a szerencsétlen főhadnaggyot életveszélyesen összeszurkálták. Plindovicsot súlyos sebével a kórházba szállították, a katonákat pedig fogságba vetették.

— Merénylet az expresszvonalat ellen. Párisból táviratozzák: A touloni expresszvonalat ellen november 22-éről 23 ára virradó éjjel elkövetett támadásban való részesség gyanuja alatt elfogtak egy Morin nevű egyént, valamint egy másikat, aki neki szállást adott.

— Új orvos Kovaszinon. Kovaszinc község orvosává Neumann Mór dr. t választották meg.

— A vidéki Rakovszky. Hajdumegye kis- és nagyközségeit járta a minap két szocialista pártvezér. Népgyűléseket hirdettek és azokon felvilágosító és tanító szónoklatokat tartottak. Persze az ilyen gyűlések megtartása nem ment mindenütt simán: a járásbeli szolgabírák mindenütt igyekeztek akadályokat gördíteni a szocialista agitátorok munkája elé és ha már nem volt okuk a hirdetett népgyűlést rövidesen betiltani, akkor — mint a hatóság képviselői — minduntalan megzavarták a szocialista szónokokat a beszédjükben. Különösen az egyik hajdumegyei községben viselkedett szigoruan a főszolgabíró. Ha a szónok csak egy kicsit erősebb kifejezést használt, rögtön félbeszakította a már jól ismert rideg parlamentáris figyelemzetéssel.

— Figyelemzetem a szónokot, hogyha így folytatja, megvonom a szót . . .

Amikor a szocialista szónokot már vagy tizszer szakította félbe a főszolgabíró, akkor a szónok egy merész fordulattal áttért — Olaszországra, abban a hitben, hogy ha olasz viszonyokra applikálja a magyar állapotokat: a hatóság éber öre nem fogja észrevenni a célnót. Elkezdte tehát:

— Amikor Olaszország Ausztria jármában nyögött . . .

Ebben a pillanatban felugrott a főszolgabíró:

— A szónoktól ezennel megvonom a szót — dörögte — mert olyan idegen államot támad, mely nincs jelen és nem védheti magát!

— Helyreigazítás. Lapunk legutóbbi számaiban, a szűnyegi bizottság válaszájáról írt sorok közé egy kis hiba causzott be. Reichert Károly újból megválasztott bizottsági tag ugyan nem 68, hanem 66 szavazatot kapott s így a megválasztottak sorrendében nem a nyolcadik, hanem a hetedik helyre került.

— Halál az árokban. Makóról írják: Füleki András gazdasági cseléd megrakott szekérével hazafelé igyekezett, midőn az ugynevezett Szárazér mellett lovai megbokrosodtak és a mintegy 4—5 méter mélységű árokba rántották a kocsi. A fiatal legény a lovak alá került, ahonnan csak holttestét húzták ki.

— Katonazene a Fehér Kereszt télikertjében. Ma, pénteken este a 33. gyalogezred zenekara, a Fehér Kereszt télikertjében hangversenyt rendez.

— Rum compositio 1 literhez 20 kr. Littor aroma 1 literhez 30 kr. Vojtek és Weisznál. 191

TORVÉNYKEZÉS.

§ Hatóság elleni erőszak. Az aradi kir. törvényszék ma vonta felelősségre B. Nagy János és Komjáthy István megyesegyházai legényeket azért, mert 1906. augusztus tizenegyedikén az ottani nagykorosmában az őket távozásra felszólító Balogh Mihály községi rendőrt megverték. A legények részességükkel védekeztek. Védekezésüket bizonyíték hiányában a bíróság nem fogadta el. Hatóság elleni erőszak büntetéseért B. Nagy János: öt napi és Komjáthy István: két napi fogházra ítélték.

§ Banda Marci gyémántjai. Budapesti tudósítónk jelenti: A gyémántkőszőrűlő és kereskedelmi részvénytársaság egy évvel ezelőtt büntető feljelentést tett ifj. Banda Marci cigányprimás ellen csalás büntetéseért. A népszerű és közkedvelt fiatal primás 1906. évi december 6 án ékszervásárlás céljából megjelent a nevezett részvénytársaság igazgatójánál, Peabody Adófaál. Ki is választott 1040 korértékű ékszert, amelyet az igazgató elsínte vo

nakodott hitelbe neki adni, de később mikor azzal állott elő, hogy neki havi 2000 korona keresete van, s hogy legközelebb a leggazdagabb cigányprimás leányát veszi nőül, oda adta neki részletfizetésre a kiválasztott ékszereket. Ifj. Banda Marci az ékszereket nyomban elzálogosította s a vételárát még máig sem fizette le. Ezért család büntetlenségért került vádló alá. Mára volt kitűzve ezen ügyben a főtárgyalás Tholt dr. bíró elnöklété alatt. A tárgyalásra azonban a vádlott cigányprimás nem jött el. Védője orvosi bizonyítvánnyal igazolta, hogy influenza, ágyban fekvő beteg. A károsult cég képviselője erre megjegyezte, hogy ifj. Banda Marci még az este vígan muzsikált a banda élén, s így nem beteg. Mivel azonban a beidézett tanúk nem jelentek meg, kéri ő is a tárgyalás elnapolását. A bíró ezután a felek közös kérelmére elnapolta a mai főtárgyalást.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= Megszűnt szövetkezetek. A cégjegyzések változásait közlő hivatalos lap szerint a *Pankotai hegyközség borértékesítő szövetkezte*, mint az Országos Központi Hitel-szövetkezet tagja, a *Székudvar községi fogyasztási és értékesítő szövetkezet*, a Magyar alföldi makói földhasznosítási és terményértékesítő szövetkezet fől-számolt.

Budapesti áru- és értéktézede.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, január 9.

Kevés üzlet, tartott árak. Amerika $\frac{1}{4}$ olcsóbb
Az árak 50 kilónként származva:

	Dél zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra . . .	12.67—12.69	12.73—12.74
Buza októberre . . .	10.36—10.37	10.43—10.44
Zab áprilisra . . .	8.25—8.26	8.17—8.18
Rozs áprilisra . . .	11.28—11.29	11.36—11.37
Tengeri májusra . . .	7.10—7.11	7.07—7.08

Zárul 6 órakor.

Osztrák hitelrészvény	635.50
Magyar hitelrészvény	764.25

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Január 9. —

Magyar elsőrendű: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 120—122 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 124—125 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 126—128 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig.

Sertéslétszám: Január hó 6. napján volt készlet 23.258 darab, január 7. napján főlhajtott — darab, január 7. napján elszállított 176 darab, január 8. napjára maradt készletben 23.083 darab.

A hivatali sertés üzlet irányzata: Csendes.

IDEGENEK ARADON.

— Január 9. —

Fehér Kereszt-szálloda. Blayer Ármin igazgató és neje Gurahonc. — Ujházy Kálmán honv. főhadnagy és neje Brassó. — Kőrösy Lajos igazgató és családja Eger. — Kovács Sándor titkár és családja Eger. — Gerő Antal tisztviselő Szolnok. — Abelsberg Miksa kereskedő Bécs. — Lévai Ignác és leányai Ternova. — Szende Mór és leánya Te mesvár. — Novák Endre kereskedő Szeged. — Kemény Odön kereskedő Szeged. — Findler Ede gyár-igazgató és neje Mosony. — Bátor Sebestyén főerdész Anina. — Török Tamás mérnök és családja Szabadka. — Balog János és leányai Vajdahunyad. — Hartman József kereskedő Szt.-Miklós. — Barta Lajos dr. ügyvéd Budapest. — Losonczy Imre bérlet H.-M.-Vásárhely. — Fuchs Jakab kereskedő Pécs. — Hausner Sándor főkönyvelő és neje Székesfehérvár. — Juhász Pálné hivatalnok neje és leányai Békés. — Volf Samu kereskedő Drauc. — Freund Endréné és családja Nagykörös. — Kádas Mihály magánzó és neje Orosháza. — Signer Gyula bankhivatalnok Fiume. — Spett Ferenc bankhivatal-

nok Fiume. — Sárkány József tisztviselő és családja Kismarton. — Mann Lőrinc utazó Budapest. — Klein Miksa utazó Budapest. — Erdős József utazó Budapest. — Czuker Gyula utazó Budapest. — Weisz Sándor utazó Budapest. — Friedman Eliás utazó Budapest. — Mayercsék Aurél utazó Budapest. — Menezser Adolf utazó Budapest. — Spitz Fülöp utazó Budapest. — Pócsai Andor utazó Miskolc. — Sütiv Emil utazó Bécs. — Pajor Oszkár utazó Bécs.

Központi-szálloda. Ba anyai Géza birtokos Turkeve. — Onody Béla birtokos és neje Pusztaszer. — Fűredy Kálmán igazgató Makó. — Herendi József levéltárnok Szolnok. — Schreiber Lajos dr. orvos Antalfalva. — Hertenstein Jenő fakereskedő Budapest. — Kolman Géza kereskedő Szeged. — Vincze Ilona magánzó Kurtics. — Mózes Sándor intéző Ágya. — Mihály Jenő magánzó Battonya. — Kircher Pál utazó Budapest. — Bródy Mór utazó Budapest. — Weizkopf Zsiga utazó Budapest. — Donáth Miksa utazó Bécs. — Kelemen József utazó Budapest. — Abeles Bernát utazó Budapest. — Krausz Jenő utazó Budapest. — Lomnitzer Géza utazó Budapest. — Klein Ignác lovászmester Arad.

Vass-szálloda. Klein Eliás utazó Parnapoly. — Marosi Béla utazó Budapest. — Schlesinger Bertalan utazó Bécs. — Ralóg Lipót utazó Bécs. — Neuman Kálmán utazó Bécs. — Kohn Mór utazó Bécs. — Davidovits E utazó Bécs. — Schostenger I. birtokos Torna. — Wellis Izidor utazó Prága. — Heller Simon utazó Budapest. — Gelényi Jakab hivatalnok Budapest. — Hilebrand Béla kőregyázó Orosháza. — Wegner A. vendéglős és neje Szent-Anna.

Nemzeti Színház.

Péntek, 1908. évi január hó 10-én:

A) bérlet.

A) bérlet.

Itt először:

Pillangó kisasszony.

Opera két felvonásban, három részben. Szövegét Long János L. és Belasco David nyomán írták: Illica L. és Giacosa G. Fordította: Várady Sándor, Zenéjét szerzte: Puccini Giacomo. (Vezényli Tiger Árpád karnagy.)

SZEMÉLYEK:

Pillangó kisasszony	Wlassák V.	Sharpless	Ladiszlay J.
Suzuki	Zalay M.	Goro	Faludi K.
Kate	Kun Irén.	Yamadori	Leövey Leo.
Pinkerton	Ferrari.	Bonzo	Eory L. Jos.
		Biztos	Ujj Kálmán.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadságtér mellett.)

Ma pénteken, 1908. január hó 10-én

Műsor:

1. Az akrobata leány.
2. Visszatérő csapat.
3. Pórujárt férj.
4. Rajongás a szinpadért.
5. Kedves egészségére.
6. A kártyás.
7. Pajkos fiu.
8. Rabszolgaélet Amerikában.

Előadás kezdete 5, 6 és fél, 8 és fél órakor.

Este fél 7 órakor, a mozgatónykép műsoron kívül, szinre kerül:

A BALATON.

Irta: Déry Gyula. 66 vetített képpel.

Cukrászda.

Előadás alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik.

NYILTTER.

Kerekes Pál

gép harisnya kötészete

ARAD, Kossuth-utca 66. szám.

Elfogad megrendeléseket új harisnyák megkötésére, használt harisnyákat megfelelőre. Készít mindennemű férfi női és gyermekharisnyákat minden színben és erősségekben. Továbbá gamasnit, alsószoknyát, keztyűt, gyermek ruhát, alsó inget és nadrágot trikót derekat, hálósapkát, térdmelegítőt stb. 2588

Kitűnően égő nagy hófoku
HAZAI KÖSZÉN
mm-ja 3 kor. 40 fill.
házhöz szállítva (legalább
5 mm. vételnél) 3.60 kor.
Kapható!
Engel Gyula

Boros Béni tér 29. és
Lövész utca 1. a.
üzleteiben!
Telefon 521. és 175. 13

5918—1907. tkvi. sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A kisjenői kir. járásbíró, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy az aradi első takarékpénztár végrehajthatónak, Messer Ádám elleni 6500 kor. tőke és jár. iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék (a kisjenői kir. járásbíró) területén levő, Cs.-Simánd község határában fekvő, a cs.-simándi 557. sz. tjkvben A. I. 1—5. rdsz. alatt foglalt ingatlanra az árverést 2068 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1908. évi január hó 27. napján d. e. 10 órakor Cs.-Simánd község házájánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10⁰/₀-át, vagyis 206 kor. 80 fillért készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Kisjenőn, 1907. évi november hó 12-én.

446

Tabajdy,

Kir. ítélőtáblai bíró.

Fogorvosi

és

fogtechnikai műterem.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Aradon, József főherceg-ut 1. sz. házban

fogorvosi és fogtechnikai

műtermet nyitottam, a hol minden a szakmába illő műtéseket pontosan és és jutányosan végzek.

Kiváló tisztelettel

VAJDA BENŐ

341 fogorvos.

242 TELEFON 242

Villanycsengő

javításokat

villanyvilágítási

bevezetéseket szakszerűen eszközöl 261

Kalmár József

Arad, Salacz-utca 2.

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyár-árakon.

A szivattyú hengerből a bor utol-eseppig kifolyik, a szőlő magvak hóják és egyéb tisztálanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyú nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működése miatt 3 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Köz-geknek legalkalmasabbak, mert homokos és sáros víz használata nélkül sem tagadják meg a szolgáltatást. — a gép jó működése miatt 3 évi jótállás (ingyen javítás) hozzá való országos egységes csövek és a legjobb minőségű beil-

gummitöze-
kandercsővel
a legolcsóbb-
árban.**Kutak**

a hozzávaló

csövekkelolcsóbbak és
jobbak, min-
bármely be-
vagy külföldi
gyárban.**Hönig Otto**M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő-
és szivattyú készítő. 361

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Legfinomabb francia

Illatszerek és**Illatszer Casetták**ajándékozásra különö-
sen alkalmas. 331**Vojtek és Weisz**

drogueria és parfümeria nagykereskedés

= ARADÓN. =

Tápértékben leggazdagabb,
Hatásában felülmulhatatlan
a Hajós-féle kellemes ízű**Csukamájolaj.**

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt.

Ára egy üvegnek 2 korona. 241

Fagydaganatok elmulasztására
Fagyviszketegség biztos megszüntetésére

kiváló hatású szer a Hajós-féle

FAGYBALZSAM.

Egy üvegnek az ára 70 fillér.

Tyúkszem már nincs többé!!

Igy kiáltanak ezren meg ezren, akik a Hajós-féle

ANAGALLIN

használják. Ára egy üvegnek utasítással 70 fillér.

Fenyőillat a szobában. Ára 70 fillér.

Ibolya, Gyöngyvirág és Heliotrop szobailatok, üvege 70 fillér.

„Never“ amerikai gummikülönlegesség, a képzelhető
legjobb óvszer. 6 drb. egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Ertesítés!Aradon, Atzél Péter-
utca sarok, a színház
főbejáratával szem-
ben, Zrinyi-utca.Van szerencsém értesíteni Arad
és vidéke nagybecsült közönsé-
gét, miszerint a közelgő idény be-
áltával raktáromat minden-
nemű bőrökkel felszereltem,
melyből a legszebb és legjobb
kivitelű 2632

uri és hölgy cipőket

készítek,

miért is becses rendelésüket kérem
vagyok kitünő tisztelettel**Wolf J.**

uri és hölgy cipész.

Vevők és bérbevevők

semmiféle jutalékot

nem tartoznak fizetni.

Colophon István

ügynöksége

Arad, Kölcsey-utca 3.,

vagy a városi kávéház.

Eszközöl szállodák, vendéglők,
földek, szállók, házak bér- és ela-
dását, valamint borok és szeszes
italok eladását. — Ugyszinte

amortisatiós kölcsönök

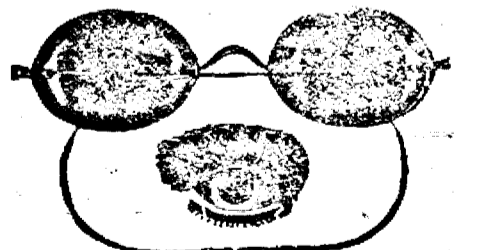
a legolcsóbb kamattal melletti kies-
közlését előleg nélkül, ehhez csak
a birtokiv és telekkönyvi kivonat
kell. — Több emeletes magán- és
bérház 8—10% -ot jövedelmező, ol-
csón és kedvező feltételek mellett
eladók. — Pontos és lelkiismeretes
kiszolgálás. 381

Elsőrendű látványos üzlet.

DICK SAMU

órák és látványos

Arad, Andrassy-tér és Weitzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat két
évi jótállás mellett a legolcsóbb árakon.
Raktáron tart mindennemű színházi látvány-
osokat a legkülönbözőbb kiállításban, leg-
finomabb lorgosok, orrcsüptetők és szem-
üvegek, arany, ezüst, nickel és tekenő-
béka csont keretekben, legjobb üvegekkel.• Nagy raktár sűrűségi fokmérők-
ben, bor, must és szesz részére, to-
vábbá mindenféle hőmérők, minden-
nemű kivitelben.Szemüvegek és orrcsüptetők or-
vosi rendellet szerint azonnal ké-
szíttetnek.

APRO HIRDETESEK.**Rejtőkódására**

legkisebb okot nem szolgáltatam, azért kérhetem, ne gyötörjön még azzal is. 485

Toilette Moderne

a legjobb és legolcsóbb eredeti francia divatlap füzeteként 1 kor. 20 fillérért kapható **Ingsz I. és Fia** könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-utca. 201

Egy fehér sárga foltos

agár kutya bitangóságban találtott. Igazolt tulajdonosa jelentkezők Böhm Mór urnál Mikalaka. Telefon 607. sz. 365

Uj könyvek

50-90%-os alkalmi árleszállítással, mely 1908. február 1-ig marad érvényben. Kizárólag jó művek. Árjegyzék ingyen. **Kerpel Izsó** könyvkereskedése Arad. 212

Ángyal-utca 20a. sz.

alatt egy szatócs-üzlet lakással együtt kiadó.

Kasznáit de jó karban levő

írászatok megvételre kerestetnek. Cim a kiadóban.

Jó karban lévő

kisebb pénzeszköz megvételre kerestetnek.

Intelligens

özv. urinónél jó házi koszt kapható. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Kormos alma

kapható 100 kilogrammonként 24 koronaért Kohn János fűszerkereskedőnél, Nagyhalmagy. 444

Hónapos szoba,

butorozott, kerestetik Szabadság-tér közelében. Cimét és feltételt kérek „Szabadság tér” jellegével a kiadóba küldeni. 445

Kiadó

egy terem mellékhelyiségekkel klub esetleg irodahelyiségnek a Szabadság-tér legforgalmasabb helyén. Bővebbet a kiadóhivatalban. 486

Weisz Márton

uri női- és gyermek cipész.

Van szerencsém Aradváros és vidéke nagyérdemű közönségének becses tudomására adni, hogy az ősi idény beálltával a legfinomabb

női- és férfi cipőket

mindenféle kivitelben, valamint a legtartósabb 873

gyermek-cipőket készítek.

Becsés megrendeléseket kérve

Weisz Márton

uri- és női cipész

Arad, Deák Ferenc-utca 4. sz.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Ügynökök felvételnek

egy amerikai vállalat terjesztéséhez két korona óvadékkal, ügyes fiukat is felvesszünk. Megbizottak Kubina Béla, Lujza-utca 1., Móhr Salamon, Atilla-tér 2. 447

212

Olcsó háztelkek

Aradgájban Kovács-utca 21. szám alatti beltelkes házam, esetleg házhelyek ölenként 80 krajcárjával eladó. Értekezhetni a tulajdonosnál Gájban Csorda-utca 11. szám alatt. 870

Meghívó

a B.-Csabai Termény- és Áruraktár Részvénytársaság kilenczedik évi rendes közgyűlésére,

me'y f. évi január hó 26 án délelött 10 órakor fog a vállalat irodahelyiségében megtartatni.

A közgyűlés napirendje:

1. Jegyzőkönyv hitelesítő-bizottság kijelölése.
 2. Az igazgatóság és felügyelő bizottság évi jelentése.
 3. Az 1907. évi zárszámadás megállapítása, a nyereség felosztása, valamint a felmentés megadása iránti határozathozatal.
 4. Az igazgatóság tagjainak megválasztása.
 5. A felügyelő-bizottság megválasztása.
 6. Netaláni indítványok.
- Kelt Békéscsabán, 1908. évi január 8-án.

A B.-Csabai Termény- és Áruraktár Részvénytársaság igazgatósága.

Jegyzet. Azon t. részvényesek, akik a közgyűlésen részt venni kívánnak, felhivatnak, hogy ideiglenes elismervényeiket, vagy az azokról szóló letéti leveleket legalább 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg a vállalat pénztáránál, vagy a Békés-Csabai Takarékpénztár-Egyesületnél Békéscsabán, vagy az Aradi Ipar- és Népbanknál Aradon letéteményezni sziveskedjenek.

Mérleg-számla.

Vagyon.	Összeg		Teher.	Összeg	
	Korona fill.	Korona fill.		Korona fill.	Korona fill.
Épület és telek	216994	41	Részvénytőke	400000	
Iparvágány	25059	78	Tartalékalapít.	12882	61
Felszerelések	5082	17	Épület és telek értéksök- kenési alap	36961	54
Árukölcsönök	44289	-	Iparvágány értéksökke- nési alap	8766	77
Folyószámlai kölcsönök	3610	00	Elfogadványok		300000
Adóssok	35115	25	Békés-Csabai Takarékpénz- tár Egyesület		30885
Értékpapírok		9000	Aradi Ipar- és Népbank		31709
Befizetetlen részvénytőke		160000	Bizományi letétek		23454
Tiszti biztosítékok		11620	Biztosítéki letétek		11620
Átmeneti tételek		5146	Nyereség-egyenleg		31479
Készpénz		14452			95
		887760			31

Békéscsaba, 1907. évi december hó 31. én.

Rajz Jenő, s. k. **Petrovits József, s. k.** **Komáromy Béla, s. k.** **Brucker Ágoston, s. k.**
intéző. raktárnok. h. raktárnok. pénztáros.

A B.-Csabai Termény- és Áruraktár Részvénytársaság Igazgatósága:

Varságh Béla, s. k.
elnök-igazgató.

Kristyóri János, s. k. **Vidovszky Károly, s. k.** **Hehs Béla, s. k.** **Havas Mór, s. k.**
igazgató. igazgató. igazgató. igazgató.

Keresztes Ferenc, s. k.
igazgató.

Megvizsgálta és helyesnek találta

a felügyelő-bizottság:

Dr. Fáy Samu, s. k. **Réthy Béla, s. k.** **Wallerstein S. Samuel, s. k.** **Dr. Margócsy Miklós, s. k.**
f. ü. biz. elnök. f. ü. biz. tag. f. ü. biz. tag. f. ü. biz. tag.

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyárának festékével.